

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Warszawie

LWA.410.005.03.2022

Anna Stopińska
Dyrektor Specjalnego Ośrodka Szkolno-
Wychowawczego dla Głuchych
im. Jana Sierzyńskiego
ul. Łucka 17/23
00-842 Warszawa

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/22/075 Edukacja głuchych i niedosłyszących dzieci i młodzieży.

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Warszawie
ul. Filtrowa 57, 02-056 Warszawa
T +48 22 444 57 72, F +48 22 444 57 62
lwa@nik.gov.pl
Adres korespondencyjny: Skr. poczt. P-14, 00-950 Warszawa 1

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy dla Głuchych im. Jana Siostrzyńskiego ¹ , ul. Łucka 17/23, 00-842 Warszawa
Kierownik jednostki kontrolowanej	Anna Stopińska, Dyrektor Ośrodka od 1 września 2015 r. (akta kontroli tom I str. 3-9)
Zakres przedmiotowy kontroli	<ol style="list-style-type: none"> 1. Przygotowanie szkoły do zapewnienia odpowiednich warunków nauki dla uczniów z wadą słuchu, w tym m.in. kompetencje pracowników szkoły umożliwiające uczniom z wadą słuchu korzystanie z oferty szkoły oraz zapewnienie przez szkołę dostępu do informacji dla niesłyszących i niedosłyszących rodziców lub opiekunów uczniów. 2. Organizacja procesu edukacji uczniów z wadą słuchu, w tym w szczególności zapewnienie zindywidualizowanego procesu kształcenia, a także przygotowania do egzaminów.
Okres objęty kontrolą	Lata 2019-2022 do czasu zakończenia kontroli (lata szkolne 2019/2020, 2020/2021, 2021/2022) ² .
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy o Najwyższej Izbie Kontroli ³
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Warszawie
Kontroler	Marta Pietruszewska, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LWA/37/2022 z 7 lutego 2022 r. (akta kontroli tom I str.1-2)

¹ Dalej: OSWG bądź Ośrodek.

² Kontrolą mogły być objęte również dowody dotyczące zdarzeń, jakie nastąpiły w okresach wcześniejszych.

³ Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna⁴ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

W OSWG zapewniono niesłyszącej i słabosłyszącej młodzieży dostęp do systemu kształcenia odpowiedniego do jej potrzeb. Ośrodek był przygotowany zarówno pod względem warunków jak i oferty edukacyjnej do nauczania uczniów z wadą słuchu.

Kompetencje kadry pedagogicznej zatrudnionej w Ośrodku umożliwiały uczniom z wadą słuchu korzystanie z oferty edukacyjnej dostępnej w OSWG. Osoby mające pod opieką uczniów niesłyszących lub słabosłyszących posługiwały się polskim językiem migowym⁵ bądź systemem językowo-migowym⁶, a zajęcia dydaktyczne prowadzili również nauczyciele niesłyszący lub słabosłyszący. Osoby z wadą słuchu stanowiły ponad 20% kadry pedagogicznej prowadzącej nauczanie w OSWG. W okresie objętym kontrolą nie było przypadków odejścia uczniów z powodu niezapewnienia przez Ośrodek warunków odpowiednich do potrzeb i możliwości wychowanków. Każdemu uczniowi zapewniono zajęcia o charakterze rewalidacyjnym. Zajęcia edukacyjne prowadzone były poprawnie w sposób dostosowany do potrzeb osób z wadami słuchu.

Stwierdzone w toku kontroli nieprawidłowości dotyczyły w szczególności:

- ✓ przekroczenia w dziewięciu przypadkach maksymalnej dopuszczalnej liczebności oddziałów szkolnych, do których uczęszczała młodzież z niepełnosprawnościami sprzężonymi, określonej w wymiarze pięciu osób w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 lutego 2019 r. w sprawie szczegółowej organizacji publicznych szkół i publicznych przedszkoli⁷;
- ✓ stwierdzonych przypadków niezamieszczenia w dokumentacji sporządzanej w ramach przeprowadzania okresowych wielospecjalistycznych ocen poziomu funkcjonowania uczniów⁸, wymaganych informacji odnoszących się do oceny przebiegu i efektów działań edukacyjnych i rewalidacyjnych podejmowanych w stosunku do uczniów z wadami słuchu;
- ✓ niesporządzania protokołów ze spotkań zespołów zajmujących się opracowywaniem indywidualnych programów edukacyjno-terapeutycznych⁹ oraz WOPFU.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe¹⁰ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Przygotowanie szkoły do zapewnienia odpowiednich warunków nauki dla uczniów z wadą słuchu

Opis stanu faktycznego

1.1. Zgodnie ze Statutem¹¹ Ośrodek jest publiczną placówką dla dzieci i młodzieży wymagającej stosowania specjalnej organizacji nauki, metod pracy i wychowania dostosowanych do potrzeb i możliwości niesłyszących i słabosłyszących wychowanków. Do Ośrodka przyjmowane są dzieci i młodzież niesłysząca i słabosłysząca na podstawie orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego.

⁴ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁵ Dalej: także PJM lub język migowy. Jest to język wizualno-przestrzenny, naturalny język osób niesłyszących.

⁶ Dalej: także SJM, język migany lub fonogesty. Jest to sztuczny system porozumiewania się stworzony przez osoby słyszące w celu ułatwienia komunikacji z osobami głuchymi.

⁷ Dz.U. poz. 502. Dalej: rozporządzenie w sprawie organizacji publicznych szkół.

⁸ Dalej także: WOPFU.

⁹ Dalej także: IPET.

¹⁰ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

¹¹ Tekst jednolity, stanowiący załącznik do zarządzenia Dyrektora Ośrodka nr 31/2021 z dnia 1 września 2021 r. w sprawie zmian w statutach szkół w OSWG.

W skład Ośrodka wchodziły: CXXXIX Liceum Ogólnokształcące Specjalne¹², Branżowa Szkoła I stopnia Specjalna nr 52¹³, Technikum Specjalne nr 31¹⁴, Szkoła Policealna Specjalna nr 40¹⁵.

(akta kontroli tom I str. 17-18)

W latach szkolnych 2019/2020-2021/2022 złożonych zostało łącznie 89 wniosków o przyjęcie młodzieży do szkół wchodzących w skład Ośrodka¹⁶, z czego w 83 przypadkach osoby, których dotyczyły te wnioski zostały przyjęte¹⁷, w kolejnych trzech przypadkach wnioskodawcy zrezygnowali z zamiaru podjęcia nauki w tych szkołach, a w pozostałych trzech przypadkach wnioski nie zostały rozpatrzone pozytywnie.

O przyjęcie do Liceum złożono w tym okresie ogółem 37 wniosków¹⁸, z których wszystkie rozpatrzone pozytywnie. O przyjęcie do Technikum złożono ogółem 32 wnioski¹⁹, z czego 31 zostało rozpatrzonych pozytywnie²⁰. Jedna osoba poinformowała o rezygnacji z zamiaru podjęcia nauki w Technikum w roku szkolnym 2021/2022 z uwagi na złożenie wniosku o przyjęcie do innej szkoły (liceum plastyczne). O przyjęcie do Szkoły Branżowej złożono 16 wniosków²¹, z czego 15 zostało rozpatrzonych pozytywnie²². Jedyna osoba, która złożyła wniosek o przyjęcie do tej szkoły na rok szkolny 2021/2022, poinformowała o rezygnacji. Do Szkoły Policealnej nie składano wniosków o przyjęcie na lata szkolne 2019/2020-2020/2021. O przyjęcie do tej Szkoły na rok szkolny 2021/2022 złożono cztery wnioski, z czego jedna osoba zrezygnowała z uwagi na podjęcie nauki na uczelni wyższej. Pozostałe trzy wnioski nie zostały rozpatrzone pozytywnie, gdyż ze względu na niewystarczającą liczbę wniosków nie rozpoczęto nauki w Szkole Policealnej.

(akta kontroli tom I str. 286-289; tom III str. 219)

Zgodnie z Regulaminem Rekrutacji do Szkoły Policealnej²³ warunkami przyjęcia do niej było m.in. posiadanie przez kandydata aktualnego orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego, średniej ocen na świadectwie ukończenia liceum bądź technikum na poziomie co najmniej 3,0, pozytywnej oceny z zachowania, a także nieukończony 22 rok życia. W Regulaminie określono, że w przypadku małej liczby kandydatów komisja zastrzega sobie prawo nieutworzenia klasy lub przeprowadzenia dodatkowej rekrutacji. Nie wskazano jednak minimalnej liczby kandydatów potrzebnej do utworzenia oddziału lub przeprowadzenia dodatkowej rekrutacji.

Regulamin ten nie zawierał postanowień o prawie kandydatów do złożenia odwołania od wyników postępowania rekrutacyjnego. Zagadnienie to zostało uregulowane w Regulaminie Komisji Rekrutacyjnej w Ośrodku wprowadzonym zarządzeniem Dyrektora OSWG nr 10/2021 z dnia 19 marca 2021 r., w którym określono zasady powoływania, pracy oraz zadania i obowiązki członków komisji rekrutacyjnych do szkół w Ośrodku. Zgodnie z ww. Regulaminem rodzicom i kandydatom przysługuje prawo odwołania się do dyrektora OSWG od decyzji komisji w ciągu trzech dni od dnia ogłoszenia ostatecznej listy przyjętych.

(akta kontroli tom III str. 10, 213-218)

Dyrektor Ośrodka wyjaśniła, że przepisy określające liczebność uczniów w oddziale dla uczniów z wadą słuchu określają górną granicę – do ośmiu osób. Nie została określona dolna granica. Ocena adekwatnej liczby kandydatów pozostawiona została

¹² Dalej: Liceum.

¹³ Dalej: Szkoła Branżowa.

¹⁴ Dalej: Technikum.

¹⁵ Dalej: Szkoła Policealna.

¹⁶ W tym 36 na rok szkolny 2019/2020; 31 na rok szkolny 2020/2021 oraz 22 na rok szkolny 2021/2022.

¹⁷ W tym 36 na rok szkolny 2019/2020; 31 na rok szkolny 2020/2021 oraz 16 na rok szkolny 2021/2022.

¹⁸ Odpowiednio w poszczególnych ww. latach szkolnych: 15; 11 i 11.

¹⁹ Odpowiednio: 12; 14 i 6.

²⁰ Odpowiednio: 12; 14 i 5.

²¹ Odpowiednio: 9; 6 i 1.

²² Odpowiednio: 9; 6.

²³ Wprowadzonym zarządzeniem Dyrektora OSWG nr 10/2021 z 19 marca 2021 r. w sprawie funkcjonowania szkół i ośrodka w dniach 20.03-10.04.2022 r. oraz regulaminu komisji rekrutacyjnej na rok szkolny 2021/2022 r.

w gestii członków komisji rekrutacyjnej. Praktyka i dotychczasowe doświadczenia wskazują, że uczniowie Szkoły Policealnej dość często rezygnują z kształcenia w trakcie roku szkolnego, stąd też otwieranie oddziału dla trzech zainteresowanych kształceniem uznano za niezasadne ze względów edukacyjnych i ekonomicznych. W Ośrodku w praktyce prowadzona jest ciągła rekrutacja. Do 30 sierpnia 2021 r. nie zgłosili się jednak kolejni kandydaci. Wyniki rekrutacji wraz z informacją o powodach nieutworzenia oddziału były dostępne na tablicy informacyjnej w placówce. Nikt z kandydatów nie wniósł odwołania od tego rozstrzygnięcia.

(akta kontroli tom III str. 207, 209-210)

1.2. Statuty poszczególnych szkół wchodzących w skład OSWG określały przypadki, w których mogło nastąpić skreślenie ucznia z listy. Do takich sytuacji zaliczono m.in. skazanie ucznia prawomocnym wyrokiem sądu za przestępstwo; naruszenie nietykalności cielesnej i godności osobistej uczniów, nauczycieli, pracowników niepedagogicznych oraz innych osób przebywających na terenie szkoły; zachowanie zagrażające zdrowiu i życiu uczniów lub innych osób przebywających na terenie szkoły; nieusprawiedliwioną nieobecność ucznia trwającą ponad 6 tygodni, w tym także z powodu pobytu w areszcie śledczym; nagminnie lekceważący stosunek do nauki, w sytuacji gdy w ocenie rady pedagogicznej dalszy pobyt w szkole nie rokował zmiany postawy ucznia; rezygnację z nauki w szkole zgłoszoną na piśmie przez pełnoletniego ucznia lub rodziców, w przypadku ucznia niepełnoletniego. Zgodnie z zapisami poszczególnych statutów przebieg postępowania w sprawie skreślenia ucznia z listy określać miała „Procedura postępowania w przypadku skreślenia ucznia z listy uczniów w Ośrodku (...)”.

(akta kontroli tom I str. 105-106; 169-170; 231-232; 279-280)

We wskazanej w statutach Procedurze²⁴ uregulowano zasady postępowania w przypadkach, w których inicjatorem wszczęcia postępowania w sprawie skreślenia ucznia z listy uczniów był członek rady pedagogicznej szkoły. Zgodnie z § 3 pkt 1 Procedury członek rady pedagogicznej przygotowywał wniosek o wszczęcie postępowania w sprawie skreślenia ucznia z listy uczniów, a decyzję o skreśleniu ucznia z listy podejmował dyrektor Ośrodka w formie pisemnej (§4 pkt 1 Procedury). Decyzja miała zawierać m.in. numer, oznaczenie strony, której decyzja dotyczy, podstawę prawną, rozstrzygnięcie, uzasadnienie i miała zostać niezwłocznie przekazana uczniowi i jego rodzicom (§4 pkt 2 i 3 Procedury). Uczeń i jego rodzice mieli prawo do odwołania się od decyzji dyrektora Ośrodka, a uczniowi w trakcie prowadzonego postępowania odwoławczego przysługiwało prawo uczęszczania do szkoły do czasu otrzymania ostatecznej decyzji, chyba że decyzji nadano rygor natychmiastowej wykonalności (§5 pkt 1 i 4 Procedury). W Procedurze nie uregulowano zasad postępowania w przypadku przesłania przez ucznia bądź rodzica ucznia informacji o rezygnacji z nauki w szkołach Ośrodka.

(akta kontroli tom I str. 306-309)

Dyrektor wyjaśniła, że zapisy w statutach zostaną zmodyfikowane tak, by nie było wątpliwości, których sytuacji dotyczy Procedura i jaka ścieżka postępowania powinna być stosowana.

(akta kontroli tom III str. 3-6)

W okresie objętym kontrolą z listy uczniów szkół prowadzonych w Ośrodku skreślono ogółem siedem osób. W roku szkolnym 2019/2020 skreślono jednego ucznia Liceum, w 2020/2021 skreślono czterech uczniów – dwóch z Liceum i po jednym z Technikum i ze Szkoły Branżowej, w 2021/2022 skreślono dwóch uczniów, po jednym z Liceum i z Technikum.

Z ww. siedmiu przypadków skreślenia z listy uczniów, w jednym spowodowane było to zgonem ucznia, a w pozostałych sześciu rezygnacją z kontynuacji nauki w szkole.

²⁴ Wprowadzonej zarządzeniem Dyrektora nr 17/16 z dnia 13 grudnia 2016 r. Dalej: Procedura.

W dwóch przypadkach w pismach informujących o rezygnacji wskazano na zamiar kontynuacji nauki przez ucznia w innej szkole. W pozostałych czterech, w pismach w tej sprawie, nie wskazano przyczyn podjęcia takiej decyzji. Z sześciu osób, które zrezygnowały z nauki w szkołach Ośrodka, cztery mieszkały poza województwem mazowieckim²⁵.

(akta kontroli tom I str. 290-305)

W stosunku do uczniów, którzy zrezygnowali z kontynuacji nauki w szkołach OSWG, nie prowadzono w Ośrodku działań w sprawie ich skreślenia z listy uczniów, przed przekazaniem przez nich informacji o rezygnacji. Uczniowie, którzy zrezygnowali z nauki w szkołach Ośrodka i ich rodzice nie składali skarg na warunki nauki panujące w szkołach.

(akta kontroli tom I str. 292-305, 485-486; tom III str. 210)

Dyrektor Ośrodka wyjaśniła, że według jej wiedzy niepełnoletni uczniowie kontynuowali kształcenie w miejscach zamieszkania. Decyzja o przeniesieniu związana była również z ich aktywnością sportową i trenowaniem w miejscowych klubach sportowych. Natomiast rezygnacja z nauki ucznia pełnoletniego podyktowana była jego sytuacją zdrowotną. Uczeń nie poinformował, czy będzie kontynuował kształcenie.

(akta kontroli tom III str. 6)

1.3. W okresie objętym kontrolą w Ośrodku zatrudnionych było 41 (rok szkolny 2019/2020), 45 (lata 2020/2021-2021/2022) nauczycieli oraz 19²⁶ pozostałych pracowników pedagogicznych. Nauczyciele, którym powierzono do realizacji nauczanie uczniów niesłyszących lub słabosłyszących, z wyłączeniem wskazanych poniżej pojedynczych przypadków, posiadali wykształcenie wymagane rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 sierpnia 2017 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli²⁷.

W okresie objętym kontrolą, czterech nauczycieli nieposiadających pełnych kwalifikacji prowadziło w Ośrodku zajęcia z młodzieżą z wadą słuchu. Trzech z tych nauczycieli prowadziło zajęcia w latach szkolnych 2020/2021-2021/2022, a jeden w roku szkolnym 2020/2021. Dwóm nauczycielom, nieposiadającym przygotowania pedagogicznego, powierzono zajęcia z języka angielskiego, a pozostałym dwóm, posiadającym tytuł licencjata na kierunku pedagogika specjalna w zakresie surdopedagogiki, obowiązki nauczyciela wychowawcy w Internacie Ośrodka.

We wszystkich tych przypadkach, na prowadzenie ww. zajęć przez te osoby Ośrodek uzyskał wymaganą zgodę Mazowieckiego Kuratora Oświaty²⁸, o której mowa w art. 10 ust. 9 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela²⁹. We wnioskach skierowanych do Kuratora Dyrektor Ośrodka wskazywała na posiadane, przez te osoby, kompetencje komunikacyjne w polskim języku migowym oraz na potrzebę zatrudnienia tych osób jako nauczycieli lub wychowawców w Ośrodku, wynikającą z organizacji pracy tej placówki.

(akta kontroli tom I str. 310-421; tom III str. 237)

Badanie posiadania przez 32 nauczycieli³⁰ kwalifikacji specjalnych, wymaganych do prowadzenia zajęć z uczniami głuchymi lub słabosłyszącymi wykazało, że:

- ✓ ośmiu z nich ukończyło studia magisterskie na kierunku pedagogiki specjalnej w zakresie surdopedagogiki³¹;

²⁵ Uczniowie ci mieszkali w województwach: łódzkim, śląskim, podlaskim, podkarpackim.

²⁶ W całym okresie objętym kontrolą.

²⁷ Dz.U. z 2020 r. poz. 1289 ze zm.

²⁸ Dalej: Kurator.

²⁹ Dz.U. z 2021 r. poz. 1762.

³⁰ Których dokumentację wybrano do szczegółowych badań kontrolnych.

³¹ Surdopedagogika – dział pedagogiki specjalnej zajmujący się nauczaniem i wychowaniem głuchych i niedosłyszących.

- ✓ trzech ukończyło studia magisterskie na kierunku pedagogiki specjalnej rewalidacji głuchych i niedosłyszących;
- ✓ 17 ukończyło studia podyplomowe na kierunku surdopedagogika;
- ✓ trzech ukończyło kursy zawodowe w kierunku surdopedagogiki;
- ✓ jeden nauczyciel z dyplomem licencjata z filologii angielskiej nie posiadał dodatkowego wykształcenia w zakresie pracy z osobami z wadą słuchu, a zajęcia z języka angielskiego prowadził za zgodą Kuratora (o czym była mowa wyżej).

W wyniku badania dokumentacji potwierdzającej znajomość języka migowego i miganego przez ww. 32 nauczycieli, stwierdzono, że:

- ✓ 27 nauczycieli ukończyło kursy bądź studia podyplomowe z PJM, w tym dziewięciu ukończyło również kursy z języka miganego;
- ✓ trzech ukończyło kursy z języka miganego;
- ✓ dwóch nie ukończyło żadnego kursu, przy czym jeden (nauczyciel matematyki), był osobą niesłyszącą, a tym samym naturalnym użytkownikiem PJM, a drugi, (nauczyciel języka angielskiego za zgodą Kuratora) był słyszącym dzieckiem niesłyszących rodziców (tj. CODA³²).

W wyniku badania kwalifikacji do prowadzenia zajęć z uczniami głuchymi lub słabosłyszącymi przez 11 pracowników pedagogicznych (sześciu logopedów, dwóch pedagogów, trzech psychologów), stwierdzono, że:

- ✓ trzech z nich ukończyło studia magisterskie na kierunku pedagogiki specjalnej w zakresie surdopedagogiki,
- ✓ jeden ukończył studia magisterskie na kierunku pedagogiki specjalnej rewalidacji głuchych i niedosłyszących,
- ✓ sześciu ukończyło studia podyplomowe w zakresie surdopedagogiki/surdologopedii,
- ✓ jeden (psycholog) nie posiadał dodatkowego wykształcenia w zakresie kształcenia osób z wadą słuchu.

W wyniku badania dokumentacji potwierdzającej znajomość języka migowego i miganego przez ww. 11 pracowników pedagogicznych stwierdzono, że:

- ✓ dziewięciu z nich ukończyło kursy języka migowego, w tym pięciu ukończyło również kursy języka miganego;
- ✓ dwóch pracowników (logopeda i psycholog) nie posiadało udokumentowanej znajomości PJM lub SJM.

(akta kontroli tom I str. 422- 423)

Dyrektor wyjaśniła, że logopeda ukończyła studia podyplomowe z zakresu surdologopedii i afazjologii i tym samym nabyła pełne kwalifikacje do pracy z uczniem niesłyszącym. W pracy terapeutycznej posługuje się PJM w sposób komunikatywny. Natomiast psycholog, w ramach studiów magisterskich zrealizowała 60 godzin ćwiczeń w przedmiocie PJM, a obecnie kontynuuje naukę korzystając z prywatnych lekcji tego języka.

(akta kontroli tom III str. 54, 85, 90)

W opracowanych, w ramach doskonalenia zawodowego nauczycieli, planach szkoleń na lata szkolne 2019/2020-2021/2022, każdorazowo wskazywano na potrzebę organizacji kursów indywidualnych lub grupowych z PJM dla kadry pedagogicznej Ośrodka.

Liczba nauczycieli, którzy w poszczególnych latach szkolnych objętych kontrolą podjęli studia podyplomowe, bądź wzięli w udział w szkoleniach i innych formach

³² CODA – Children/Child of Deaf Adults, słyszące dzieci niesłyszących rodziców.

kształcenia w ramach doskonalenia zawodowego w zakresie komunikacji z uczniami niesłyszącymi lub słabosłyszącymi kształtowała się następująco: rok szkolny 2019/2020 – dwie osoby (w tym jedna, która podjęła studia podyplomowe), rok szkolny 2020/2021 – dwie osoby, rok szkolny 2021/2022 – 12 osób (w tym jedna, która podjęła studia podyplomowe).

Liczba pozostałych pracowników pedagogicznych, którzy wzięli udział w różnych formach doskonalenia zawodowego w ww. zakresie kształtowała się w tym okresie następująco: rok szkolny 2019/2020 – dwie osoby; rok szkolny 2020/2021 – jedna osoba, rok szkolny 2021/2022 – siedem osób (w tym jedna, która podjęła studia podyplomowe).

(akta kontroli tom III str. 12-14, 237, 314-328)

Dyrektor wyjaśniła, że kadra Ośrodka to w 96% osoby posiadające pełne kwalifikacje do pracy w zawodzie nauczyciela-surdopedagoga. W ramach studiów surdopedagogicznych są prowadzone zajęcia z komunikacji z osobami głuchymi i słabosłyszącymi. Praca codzienna nauczyciela-wychowawcy to też trening komunikacyjny i praca w języku obcym (jakim jest polski język migowy), a więc praktyczne jego używanie w bezpośredniej interakcji z uczniem. Stąd też doskonalenie w tym zakresie podejmuje mały odsetek pracowników. Ponadto od marca 2020 r., tj. od momentu wybuchu pandemii COVID-19 działania kadry skupiały się na pracy z uczniami on-line, wdrożeniu uczniów do tej formy pracy, podtrzymywaniu kontaktu i motywacji, realizacji bieżących zajęć. Poza tym dostęp do kursów PJM w dobie pandemii był ograniczony, część z nich była organizowana on-line, co nie każdemu odpowiadało i nie było pożądaną formą w nauce języka migowego, który ma modalność wizualno-przestrzenną i zdecydowanie lepiej uczyć się go „na żywo”, a nie przez Internet.

(akta kontroli tom III str. 4, 8)

W okresie objętym kontrolą w OSWG na 41 (rok szkolny 2019/2020) i 45 (lata szkolne 2020/2021, 2021/2022) zatrudnionych nauczycieli odpowiednio 10 (tj. 24%) i 11 (tj. 24%) było osobami niesłyszącymi i słabosłyszącymi. Natomiast spośród 19 pozostałych pracowników pedagogicznych w roku szkolnym 2019/2020 sześciu (tj. 31%), a w kolejnych latach szkolnych czterech (tj. 21%) było osobami z wadą słuchu³³.

(akta kontroli tom III str. 237)

Liczba pracowników obsługi i administracji³⁴ w szkołach wchodzących w skład OSWG, była w okresie objętym kontrolą stała i wynosiła 16 osób, a w Internacie - sześć osób. Wśród osób zatrudnionych w Internacie, jedna (tj. 16%) była osobą słabosłyszącą.

(akta kontroli tom I str. 428)

W okresie objętym kontrolą, Ośrodek nawiązywał współpracę z instytucjami i podmiotami zewnętrznymi na rzecz młodzieży niesłyszącej i słabosłyszącej, w tym m.in.: w roku szkolnym 2019/2020 we współpracy z Fundacją „Poza schematami” wzięli udział w badaniach i pracach nad stworzeniem programu profilaktycznego dedykowanego uczniom głuchym i słabosłyszącym; we współpracy z Fundacją „Kultura bez Barrier” uczestniczył w wydarzeniach kulturalnych dedykowanych osobom głuchym i słabosłyszącym; w roku szkolnym 2019/2020 uczniowie Ośrodka tworzący grupę „Młodzi Migają Muzykę” wzięli udział w Festiwalu Kultura bez Barrier; w 2021/2022 roku uczniowie ostatnich klas brali udział w spotkaniach realizowanych przez Polski Związek Głuchych Zarząd Główny dotyczących aktywizacji zawodowej osób głuchych. Ponadto od 2017 r. Stowarzyszenie Tłumaczy PJM objęło patronat nad młodzieżą działającą w Kole Głuchego Tłumacza.

³³ M.in. psycholog, pedagog,

³⁴ M.in. sekretarka, kierownik administracyjno-gospodarczy, kucharki, konserwator.

Na bieżąco prowadzono współpracę ze Specjalistyczną Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną TOP w Warszawie w zakresie orzecznictwa i rediagnozy uczniów w zakresie kształcenia specjalnego.

(akta kontroli tom II str. 296-431)

Dyrektor wyjaśniła, że celem podejmowanej współpracy było usprawnianie funkcjonowania poznawczo-społecznego uczniów, zdobywanie nowych doświadczeń, rozwój postawy prospołecznej, nauka samodzielności i radzenia sobie w różnych sytuacjach, rozpowszechnianie wiedzy i kształtowanie świadomości na temat społeczności głuchych i słabosłyszących w środowisku zewnętrznym.

(akta kontroli tom II str. 302)

W Ośrodku nie wprowadzono wewnętrznych uregulowań, które w sposób szczególny uwzględniałyby potrzeby komunikacyjne uczniów z wadą słuchu.

Dyrektor Ośrodka wyjaśniła, że uczniowie w kontaktach z pracownikami niepedagogicznymi, nieposługującymi się polskim językiem migowym komunikują się zależnie od własnych możliwości. Używają języka polskiego w mowie lub w piśmie, bądź korzystają ze wsparcia pracownika pedagogicznego, który posługuje się polskim językiem migowym, by pośredniczyć jako tłumacz w rozmowie. Zgodnie z misją Ośrodka kształtowana jest postawa samodzielności u wychowanków, którzy przygotowani są do życia w środowisku, w którym większość Polaków nie zna polskiego języka migowego. W bibliotece Ośrodka pracuje niesłysząca nauczycielka, która posługuje się polskim językiem migowym, natomiast na stolówce pełni dyżur nauczyciel/wychowawca Internatu, który zna polski język migowy i może służyć pomocą. Jeżeli jest konieczna wizyta lekarska na zewnątrz uczniowi towarzyszy nauczyciel/wychowawca Internatu, który pełni rolę tłumacza.

(akta kontroli tom I str. 429-452; tom II str. 432-433, 436-441)

1.4. Liczba uczniów, których rodzice bądź opiekunowie byli osobami niesłyszącymi lub słabosłyszącymi, w kolejnych latach szkolnych objętych kontrolą NIK (tj.2019/2020-2021/2022), kształtowała się odpowiednio: 47, 52, 52³⁵.

(akta kontroli tom I str. 453)

W uregulowaniach wewnętrznych obowiązujących w OSWG, nie określono zasad kontaktów i współpracy z niesłyszącymi bądź słabosłyszącymi rodzicami i opiekunami uczniów. W statutach poszczególnych szkół Ośrodka wskazano, że szkoły współpracują z rodzicami w szczególności poprzez: organizację zebrań poszczególnych oddziałów wg. wcześniej przedstawionego harmonogramu; prowadzenie konsultacji dla rodziców, w trakcie których rodzice mogą uzyskać informacje na temat osiągnięć swojego dziecka oraz ustalić z nauczycielem sposób dalszej pracy z dzieckiem i uzyskać formy wsparcia pedagogicznego i psychologicznego; spotkania indywidualne; organizowanie wspólnych spotkań okolicznościowych; włączanie w organizację imprez danego oddziału i szkoły; udzielanie bieżącej informacji na temat osiągnięć ucznia, wydarzeń klasowych i szkolnych za pośrednictwem dziennika elektronicznego, poczty elektronicznej, kontaktu telefonicznego i wideofonicznego.

(akta kontroli tom I str. 109-110, 172-173, 234-235)

Dyrektor wyjaśniła, że kadra pedagogiczna Ośrodka komunikuje się w języku polskim i polskim języku migowym, ma przygotowanie do pracy z osobami głuchymi i słabosłyszącymi, w większości przypadków wieloletnie doświadczenie w pracy. Do wszystkich pracowników pedagogicznych w Ośrodku rodzice mają dostęp osobisty, przez wideo rozmowy, kontakt mailowy na pocztę służbową czy przez dziennik elektroniczny. Niesłyszący rodzice/opiekunowie kontaktują się w sprawach

³⁵ W przypadku Liceum dotyczyło to odpowiednio: 28, 30, 31 uczniów; Technikum: 17, 21, 20 uczniów; Szkoły Branżowej: jeden uczeń we wszystkich latach szkolnych objętych kontrolą; Szkoły Policealnej: jeden uczeń w roku szkolnym 2019/2020.

związanych z bieżącym procesem dydaktyczno-wychowawczym z wychowawcą klasy, ze specjalistami, jeśli sytuacja tego wymaga. Rodzic komunikuje się zgodnie ze swoimi możliwościami, jeśli potrzebne jest wsparcie tłumacza zostaje mu ono zapewnione przez pracowników pedagogicznych placówki. Ogólne zebrania z rodzicami zawsze są tłumaczone na polski język migowy przez wyznaczonego nauczyciela. Rodzice nie składali skarg, jak również nie zgłaszali jakichkolwiek problemów dotyczących komunikowania się z pracownikami Ośrodka, w tym z dostępnością dyrekcji placówki.

(akta kontroli tom II str. 434-435)

W wyniku oględzin przeprowadzonych w dniu 18 lutego 2022 r. stwierdzono, że na stronie internetowej OSWG zamieszczone były informacje dla rodziców i opiekunów dotyczące organizacji szkół wchodzących w skład Ośrodka, zasad rekrutacji do poszczególnych szkół, oferty edukacyjnej, wychowawczej i terapeutycznej, a także możliwości kontaktu z Ośrodkiem. Ponadto na stronie internetowej w PJM zamieszczono nagranie z informacjami dotyczącymi struktury organizacyjnej Ośrodka, godzinami otwarcia, sposobem kontaktu i dojazdu, a także informacje dodatkowe odnośnie m.in. nauki języka migowego dla nauczycieli, rodziców i uczniów. W Biuletynie dla rodziców i kandydatów z lutego 2021 r., znajdującym się na stronie internetowej, przedstawiono informacje m.in. o pomocy specjalistów, projektach wewnątrzszkolnych i pozaszkolnych, wsparciu komunikacji językowej, działalności samorządu uczniowskiego oraz biblioteki szkolnej. Informacje skierowane do osób niesłyszących nie były oznaczone symbolami ułatwiającymi osobom z wadą słuchu odnalezienie informacji im dedykowanych³⁶. Na stronie nie zamieszczono informacji o zasadach rekrutacji, ofercie edukacyjnej, wychowawczej i terapeutycznej w PJM w formie wideo.

(akta kontroli tom I str. 454-484)

Dyrektor oświadczyła, że brak tłumaczenia na PJM ww. informacji oraz statutów poszczególnych szkół wynika z faktu, że są to informacje, które podlegają częstej aktualizacji, a to wymuszałoby aktualizację nagrań prezentowanych w PJM. Nagranie 10 minutowej informacji w polskim języku migowym jest bardzo czasochłonne i wymaga od osoby tłumaczącej godzinnych przygotowań. Ponadto w Ośrodku nie ma zatrudnionej osoby, która zajmowałaby się tylko przygotowaniem nagrań w PJM na stronę internetową (tłumaczenie tekstów na PJM to umiejętność przypisana do zawodu tłumacza PJM). Dla kadry pedagogicznej, która posługuje się PJM najważniejsze zadanie wiąże się z przygotowaniem do zajęć dydaktycznych z młodzieżą. Dodatkowo po przyjęciu ucznia do szkoły, na zebraniu z rodzicami wychowawca zapoznaje ucznia i rodzica z treścią statutu i wyjaśnia wszystkie niezrozumiałe treści w polskim języku migowym. Natomiast oferta edukacyjna, wychowawcza i terapeutyczna jest przedstawiana rodzicom i kandydatom do szkół podczas dnia otwartego. Informacje te są również przedstawiane w PJM, jeżeli jest taka potrzeba komunikacyjna.

(akta kontroli tom I str. 454)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności Ośrodka w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Rekrutacja do Ośrodka prowadzona była w oparciu o zasadę powszechnej dostępności. Dyrektor zapewniła kadrę pedagogiczną posiadającą niezbędne kwalifikacje i kompetencje dostosowane do potrzeb uczniów niesłyszących i słabosłyszących. Zajęcia prowadziły również osoby niesłyszące i słabosłyszące,

³⁶ Przykłady oznakowania jednostek obsługujących osoby z deficytem słuchu, ilustrują wzory stanowiące załączniki nr 2 i 3 do rozporządzenia Ministra Administracji i Cyfryzacji z dnia 26 marca 2014 r. w sprawie szczegółowych wymagań dotyczących świadczenia udogodnień dla osób niepełnosprawnych przez dostawców publicznie dostępnych usług telefonicznych (Dz. U. poz. 464 ze zm.).

które stanowiły ponad 20% kadry pedagogicznej. Przyjęte rozwiązania organizacyjne pozwalały uczniom na korzystanie z oferty Ośrodka, a niesłyszącym rodzicom i opiekunom uczniów na bezpośredni kontakt z placówką.

OBSZAR

2. Organizacja procesu edukacji uczniów z wadą słuchu, w tym w szczególności zapewnienie zindywidualizowanego procesu kształcenia, a także przygotowania do egzaminów

Opis stanu faktycznego

2.1. W latach szkolnych 2019/2020-2021/2022 (wg stanu na dzień 30 września) do szkół OSWG uczęszczało ogółem odpowiednio: 111 uczniów (w tym 92 niesłyszących i 19 słabosłyszących); 107 uczniów (90 niesłyszących i 17 słabosłyszących); 98 uczniów (75 niesłyszących i 23 słabosłyszących). W odniesieniu do poszczególnych szkół Ośrodka dane te kształtowały się następująco:

- ✓ rok szkolny 2019/2020: do Liceum uczęszczało łącznie 48 uczniów, w tym 43 niesłyszących oraz pięciu słabosłyszących (z czego jeden z niepełnosprawnościami sprzężonymi³⁷); do Technikum uczęszczało 46 uczniów, w tym 37 niesłyszących (z czego dwóch z niepełnosprawnościami sprzężonymi), oraz dziewięciu słabosłyszących (z czego jeden z niepełnosprawnościami sprzężonymi); do Szkoły Branżowej uczęszczało 10 uczniów, w tym siedmiu niesłyszących (z czego dwóch z niepełnosprawnościami sprzężonymi) oraz trzech słabosłyszących; do Szkoły Policealnej uczęszczało siedmiu uczniów, w tym pięciu niesłyszących i dwóch słabosłyszących;
- ✓ rok szkolny 2020/2021: do Liceum uczęszczało łącznie 44 uczniów, w tym 40 niesłyszących oraz czterech słabosłyszących; do Technikum uczęszczało 46 uczniów, w tym 40 niesłyszących (z czego dwóch z niepełnosprawnościami sprzężonymi) oraz sześciu słabosłyszących (z czego jeden z niepełnosprawnościami sprzężonymi); do Szkoły Branżowej uczęszczało 17 uczniów, w tym 10 niesłyszących (z czego trzech z niepełnosprawnościami sprzężonymi) oraz siedmiu słabosłyszących (z czego jeden z niepełnosprawnościami sprzężonymi);
- ✓ rok szkolny 2021/2022: do Liceum uczęszczało łącznie 40 uczniów, w tym 33 niesłyszących oraz siedmiu słabosłyszących (z czego jeden z niepełnosprawnościami sprzężonymi); do Technikum uczęszczało 42 uczniów, w tym 33 niesłyszących oraz dziewięciu słabosłyszących (z czego jeden z niepełnosprawnościami sprzężonymi); do Szkoły Branżowej uczęszczało 16 uczniów, w tym dziewięciu niesłyszących (z czego trzech z niepełnosprawnościami sprzężonymi) oraz siedmiu słabosłyszących (z czego jeden z niepełnosprawnościami sprzężonymi).

W latach szkolnych 2020/2021-2021/2022 nie prowadzono zajęć dla uczniów niesłyszących i słabosłyszących w Szkole Policealnej.

(akta kontroli tom II str. 193-196)

2.2. W poszczególnych latach szkolnych³⁸, objętych kontrolą, w szkołach wchodzących w skład OSWG funkcjonowała następująca liczba oddziałów:

- ✓ 2019/2020: Liceum – siedem oddziałów (trzy oddziały klasy pierwszej, dwa oddziały klasy drugiej, dwa oddziały klasy trzeciej), Technikum – osiem oddziałów (dwa oddziały klasy pierwszej, dwa oddziały klasy drugiej, dwa oddziały klasy trzeciej i dwa oddziały klasy czwartej), Szkoła Branżowa – dwa

³⁷ Niepełnosprawność sprzężona oznacza występowanie u jednej osoby co najmniej dwóch rodzajów niepełnosprawności.

³⁸ Według stanu na 30 września 2019 r., 2020 r., 2021 r.

oddziały (oba oddziały klas pierwszych), Szkoła Policealna – jeden oddział (klasa druga);

- ✓ 2020/2021: Liceum – siedem oddziałów (dwa oddziały klasy pierwszej, trzy oddziały klasy drugiej, dwa oddziały klasy trzeciej), Technikum – osiem oddziałów (dwa oddziały klasy pierwszej, dwa oddziały klasy drugiej, dwa oddziały klasy trzeciej i dwa oddziały klasy czwartej), Szkoła Branżowa – trzy oddziały (jeden oddział klasy pierwszej, dwa oddziały klasy drugiej), Szkoła Policealna – brak oddziałów;
- ✓ 2021/2022: Liceum – siedem oddziałów (dwa oddziały klasy pierwszej, dwa oddziały klasy drugiej, trzy oddziały klasy trzeciej), Technikum – siedem oddziałów (jeden oddział klasy pierwszej, dwa oddziały klasy drugiej, dwa oddziały klasy trzeciej, dwa oddziały klasy czwartej), Szkoła Branżowa – trzy oddziały (jeden oddział klasy drugiej, dwa oddziały klasy trzeciej), Szkoła Policealna – brak oddziałów.

(akta kontroli tom II str. 198)

W latach szkolnych objętych kontrolą NIK³⁹ liczebność oddziałów szkolnych, wg stanu na dzień 30 września danego roku, w szkołach Ośrodka kształtowała się w przedziale od trzech do ośmiu, tj. nie przekraczała maksymalnego limitu (ośmiu uczniów) określonego dla oddziału z uczniami niesłyszącymi i słabosłyszącymi w § 6 ust. 6 pkt 4 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 lutego 2019 r. w sprawie szczegółowej organizacji publicznych szkół i publicznych przedszkoli⁴⁰.

W przypadku Liceum liczebność oddziałów szkolnych, w których uczyli się uczniowie niesłyszący i słabosłyszący kształtowała się w przedziale od czterech do ośmiu, w przypadku Technikum od trzech do siedmiu, w przypadku Szkoły Branżowej od pięciu do sześciu, w przypadku Szkoły Policealnej siedem osób (jeden oddział w roku szkolnym 2019/2020).

Liczebność oddziałów, w których uczyli się uczniowie z niepełnosprawnościami sprzężonymi (tj. osoby posiadające orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego ze względu na więcej niż jeden rodzaj niepełnosprawności), w okresie objętym kontrolą, kształtowała się w przedziale od czterech do ośmiu osób, w tym w dziewięciu przypadkach przekraczała maksymalny limit (pięciu uczniów) określony w § 6 ust. 6 pkt 9 rozporządzenia w sprawie organizacji publicznych szkół, w odniesieniu do oddziału dla uczniów z różnymi rodzajami niepełnosprawności, o których mowa w § 6 pkt 1, 3, 4 i 6-8 przedmiotowego rozporządzenia.

W Liceum, w latach objętych kontrolą, funkcjonowały dwa oddziały (jeden w 2019/2020 i jeden w 2021/2022) liczące odpowiednio osiem i siedem osób, w których uczyła się jedna osoba z niepełnosprawnością sprzężoną (słabosłysząca, z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim).

W Technikum w roku szkolnym 2019/2020 i 2020/2021 funkcjonowały po trzy oddziały, w których uczyła się młodzież z niepełnosprawnościami sprzężonymi, a w roku szkolnym 2021/2022 funkcjonował jeden taki oddział. W roku szkolnym 2019/2020 w jednym z takich oddziałów, liczącym siedem osób, uczyła się jedna osoba z niepełnosprawnością sprzężoną (tj. niesłysząca z niepełnosprawnością ruchową - w tym z afazją). W pozostałych dwóch oddziałach liczących po sześć osób, jeden z uczniów był osobą z niepełnosprawnością sprzężoną (niesłyszący i słabowidzący). W roku szkolnym 2020/2021 w jednym z oddziałów liczącym cztery osoby, uczył się uczeń z niepełnosprawnością sprzężoną (słabosłyszący z autyzmem, w tym Asperger). W kolejnych dwóch oddziałach liczących pięcioro i sześcioro osób, jeden z uczniów niesłyszących był jednocześnie osobą

³⁹ Według stanu na 30 września poszczególnego roku.

⁴⁰ Dz.U. poz. 502, ze zm. Dalej: rozporządzenie w sprawie organizacji publicznych szkół.

słabowidzącą. W roku szkolnym 2021/2022 w jednym oddziale liczącym cztery osoby, jeden z uczniów był osobą słabosłyszącą z autyzmem, w tym Asperger.

W Szkole Branżowej w roku szkolnym 2019/2020 funkcjonował jeden oddział, w którym uczyła się młodzież z niepełnosprawnościami sprzężonymi. W kolejnych latach szkolnych były po trzy takie oddziały. W roku szkolnym 2019/2020 w jednym z oddziałów tej Szkoły, liczącym pięć osób, jeden z uczniów niesłyszących był jednocześnie osobą z autyzmem (w tym Asperger), a drugi był jednocześnie osobą z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim. W roku szkolnym 2020/2021 w jednym z oddziałów tej Szkoły, liczącym sześć osób, jeden z uczniów słabosłyszących był jednocześnie osobą z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim. W drugim oddziale tej Szkoły, liczącym sześć osób, jeden z uczniów niesłyszących był jednocześnie osobą z niepełnosprawnością ruchową (w tym afazja). W trzecim oddziale, liczącym pięć osób, jeden z uczniów niesłyszących był jednocześnie osobą z autyzmem, a drugi taki uczeń był osobą z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim. W roku szkolnym 2021/2022 w jednym z oddziałów tej Szkoły, liczącym pięć osób, jeden z uczniów słabosłyszących był jednocześnie osobą z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim. W kolejnym oddziale, liczącym pięć osób, jeden z uczniów niesłyszących był jednocześnie osobą z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim, a kolejny taki uczeń był osobą z autyzmem. W trzecim oddziale, liczącym sześć osób, jeden z uczniów niesłyszących był jednocześnie osobą z niepełnosprawnością ruchową (w tym afazja).

W Szkole Policealnej nie było w okresie objętym kontrolą oddziałów, w których uczyły się osoby z niepełnosprawnościami sprzężonymi.

(akta kontroli tom II str. 198-199)

Dyrektor Ośrodka wyjaśniła, że (w jej ocenie) limit liczby uczniów określony dla oddziałów dla uczniów z różnymi rodzajami niepełnosprawności w § 6 ust. 6 pkt 9 rozporządzenia w sprawie organizacji publicznych szkół, zgodnie z pismem Ministerstwa Edukacji Narodowej z dnia 25 czerwca 2019 r., dotyczy sytuacji, gdy w jednym oddziale uczą się uczniowie o różnych rodzajach niepełnosprawności, czyli każdy z uczniów ma inne schorzenie. W Ośrodku uczy się młodzież, której wiodącą niepełnosprawnością jest niesłyszenie lub słabosłyszenie.

W indywidualnych wypadkach zdarza się, że są to niepełnosprawności sprzężone. W myśl § 6 ust. 6 pkt 4 ww. rozporządzenia maksymalna liczebność oddziałów dla uczniów niesłyszących i słabosłyszących wynosi osiem osób. W orzeczeniach o potrzebie kształcenia specjalnego uczniowie Ośrodka mają wskazanie do kontynuowania kształcenia w placówkach dedykowanych uczniom z wadą słuchu. Dyrektor wskazała ponadto, że arkusz organizacji pracy Ośrodka, zawierający informacje o liczebności oddziałów i strukturze niepełnosprawności uczniów każdorazowo był zatwierdzany przez Kuratorium Oświaty i Biuro Edukacji m.st. Warszawy. Nie było zastrzeżeń co do liczebności uczniów w oddziałach.

W piśmie przywołanym w ww. wyjaśnieniach, którego adresatem była Zastępca Prezydenta m.st. Warszawy, Dyrektor Departamentu Wychowania i Kształcenia Integracyjnego Ministerstwa Edukacji Narodowej wskazała m.in., że przepis § 6 ust. 6 pkt 9 rozporządzenia w sprawie organizacji publicznych szkół, określa, iż oddział dla uczniów z różnymi rodzajami niepełnosprawności to oddział dla uczniów z niepełnosprawnościami, o których mowa w § 6 ust. 6 pkt 1, 3, 4, i 6-8 tego rozporządzenia. W takim oddziale specjalnym liczba uczniów wynosić będzie nie więcej niż pięć.

(akta kontroli tom III str. 210-211, 220-222, 226, 230)

NIK nie podziela argumentów podanych przez Dyrektora Ośrodka w wyjaśnieniach w tej sprawie. W ocenie NIK, z przywołanych wyżej postanowień w § 6 ust. 6 pkt 9 rozporządzenia w sprawie organizacji publicznych szkół nie wynika, by odnosiły się

one wyłącznie do sytuacji, w której każdy z uczniów oddziału szkolnego ma inny rodzaj niepełnosprawności. Wprowadzone ww. przepisem zmniejszenie liczebności oddziału szkolnego w sytuacji, gdy w oddziale tym znajduje się nawet tylko jeden uczeń z więcej niż jednym rodzajem niepełnosprawności, znajduje również uzasadnienie pod względem racjonalności postępowania. Jest to bowiem niezbędne dla zapewnienia właściwej opieki nad takim uczniem i dla dostosowania procesu nauczania do jego potrzeb, wynikających z różnych rodzajów niepełnosprawności, co jednak nie powinno się odbywać kosztem działań edukacyjnych i rewalidacyjnych realizowanych w stosunku do pozostałych uczniów oddziału.

W Ośrodku nie prowadzono zajęć świetlicowych.

Dyrektor wyjaśniła, że w placówce uczy się młodzież na poziomie ponadpodstawowym, powyżej 14 roku życia, zatem nie wymagająca opieki ze strony rodzica po zakończeniu zajęć szkolnych. Nie wpłynęły również wnioski o utworzenie zajęć świetlicowych od rodziców. W Ośrodku działa Internat, z którego korzystają uczniowie spoza terenu Warszawy. Jeżeli uczeń z Warszawy potrzebuje zostać dłużej w Ośrodku, może za zgodą kierownika Internatu być pod opieką wskazanego wychowawcy grupy.

(akta kontroli tom III str. 211)

Zgodnie z § 31 pkt 1 Statutów Liceum, Technikum oraz Szkoły Branżowej jedną z podstawowych form działalności dydaktycznej szkoły, oprócz obowiązkowych i nadobowiązkowych zajęć edukacyjnych, były zajęcia o charakterze rewalidacyjnym, do których zaliczono: zajęcia rewalidacyjne, zajęcia komunikacyjne, zajęcia logopedyczne, polski język migowy.

(akta kontroli tom I str. 74-75, 136, 198-199)

Minimalny tygodniowy wymiar godzin zajęć rewalidacyjnych dla uczniów niepełnosprawnych uczących się w szkołach specjalnych, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 3 kwietnia 2019 r. w sprawie ramowych planów nauczania dla publicznych szkół⁴¹, wynosić powinien w przypadku: liceum specjalnego – 12 godzin na oddział; technikum specjalnego – osiem godzin na oddział, szkoły branżowej I stopnia – 10 godzin na oddział. Dla Szkoły Policealnej, której uczniowie w roku szkolnym 2019/2020 uczęszczali do klasy drugiej, miały zastosowanie przepisy rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 marca 2017 r. w sprawie ramowych planów nauczania dla publicznych szkół, które nie określały wymiaru zajęć rewalidacyjnych⁴².

Zgodnie z § 10 pkt 3 rozporządzenia w sprawie organizacji publicznych szkół, godzina zajęć rewalidacyjnych dla uczniów niepełnosprawnych trwa 60 minut. W uzasadnionych przypadkach dopuszczono prowadzenie zajęć rewalidacyjnych w czasie krótszym niż 60 minut, zachowując ustalony dla ucznia łączny czas tych zajęć w okresie tygodniowym (§10 pkt 4 rozporządzenia).

W latach szkolnych 2019/2020-2021/2022, zgodnie z planami lekcji, tygodniowy wymiar zajęć⁴³ o charakterze rewalidacyjnym (w tym w przeliczeniu na pełne godziny zegarowe) w oddziałach poszczególnych szkół kształtował się następująco:

✓ Liceum:

- (w klasach na podbudowie gimnazjum) 10 godzin lekcyjnych tygodniowo (tj. 7,5 godzin zegarowych) realizowanych w układzie: zajęcia rewalidacyjne dwie godziny lekcyjne, zajęcia logopedyczne sześć godzin lekcyjnych, zajęcia komunikacyjne jedna godzina lekcyjna, PJM jedna godzina lekcyjna;
- (w klasach na podbudowie szkoły podstawowej) 12 godzin lekcyjnych tygodniowo (tj. 9 godzin zegarowych) w układzie: zajęcia rewalidacyjne dwie

⁴¹ Dz.U. z 2019 r. poz. 639.

⁴² Dz. U. poz. 703.

⁴³ Jedna godzina zajęć o charakterze rewalidacyjnym ujęta w planie lekcji trwała 45 min.

godziny lekcyjne, zajęcia logopedyczne osiem godzin lekcyjnych, zajęcia komunikacyjne jedna godzina lekcyjna, PJM jedna godzina lekcyjna;

- ✓ Technikum: w klasach zarówno na podbudowie gimnazjum, jak i szkoły podstawowej było osiem godzin lekcyjnych tygodniowo (tj. 6 godzin zegarowych), w układzie: zajęcia rewalidacyjne dwie godziny lekcyjne, zajęcia logopedyczne cztery godziny lekcyjne, zajęcia komunikacyjne jedna godzina lekcyjna, PJM jedna godzina lekcyjna;
- ✓ Szkoła Branżowa: w klasach zarówno na podbudowie gimnazjum, jak i szkoły podstawowej było 10 godzin lekcyjnych (tj. 7,5 godziny zegarowej), w układzie: zajęcia rewalidacyjne dwie godziny lekcyjne, zajęcia logopedyczne sześć godzin lekcyjnych, zajęcia komunikacyjne jedna godzina lekcyjna, PJM jedna godzina lekcyjna;
- ✓ Szkoła Policealna: jedna godzina lekcyjna tygodniowo zajęć rewalidacyjnych (tj. 0,75 godziny zegarowej).

(akta kontroli tom II str. 200)

Dyrektor wyjaśniła m.in., że w każdym oddziale, zgodnie z potrzebami, przydzielane były uczniowi konkretne minuty na realizację zajęć rewalidacyjnych z podziałem na rodzaje zajęć (zajęcia rewalidacyjne, zajęcia komunikacyjne, zajęcia logopedyczne, polski język migowy). Taka organizacja zajęć jest korzystna dla ucznia, który w danym semestrze realizował co najmniej 180 minut zajęć o charakterze rewalidacyjnym, czyli trzy jednostki 60 minutowe w tygodniu. Uczeń realizował te zajęcia wg indywidualnego harmonogramu, z uwzględnieniem liczby minut określonej w IPET i w kolejnych aneksach do IPET. Liczba uczniów w oddziale i minuty im przyznane po zsumowaniu są zgodne z liczbą minut wynikającą z rozporządzenia. Natomiast realizacja zajęć o charakterze rewalidacyjnym, wykazana w jednostkach 45-minutowych, wynikała z organizacji pracy nauczyciela.

(akta kontroli tom III str. 235)

Objęta badaniem kontrolnym dokumentacja uczniów jednego oddziału Liceum⁴⁴, w zakresie rodzaju i długości zajęć o charakterze rewalidacyjnym, jakie zostały im przyznane wykazała, że każdemu podopiecznemu, tygodniowo, przyznano co najmniej po 180 minut zajęć.

(akta kontroli tom III str. 341-346)

W okresie epidemii COVID-19, zajęcia w szkołach wchodzących w skład Ośrodka, były prowadzone zdalnie (uczniowie brali w nich udział przebywając w miejscu zamieszkania z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość) bądź hybrydowo⁴⁵.

W roku szkolnym 2019/2020 zajęcia prowadzono w sposób zdalny w okresie od 26 marca do 24 czerwca. Brali w nich udział wszyscy uczniowie, tj. 48 uczniów z Liceum, 45 uczniów z Technikum, 11 uczniów ze Szkoły Branżowej, siedmiu uczniów ze Szkoły Policealnej.

W roku szkolnym 2020/2021 w Liceum w nauczaniu zdalnym (od 26 października do 5 lutego i od 20 marca do 15 maja) uczestniczyli wszyscy uczniowie, tj. 45 osób, a w przypadku nauczania w sposób hybrydowy (od 7 lutego do 19 marca i od 16 maja do 21 maja) 16 uczniów odbywało naukę stacjonarnie w szkole, a 29 zdalnie w miejscu zamieszkania z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość. W Technikum w okresie od 26 października do 23 stycznia i od 20 marca do 8 maja 46 uczniów (wszyscy) korzystali z nauczania zdalnego, a w okresie prowadzenia zajęć w formule hybrydowej (tj. od 24 stycznia do 19 marca) 12 uczniów brało udział w zajęciach stacjonarnie, a 34 zdalnie w miejscu zamieszkania. Wszyscy z 16

⁴⁴ Oddział 3b Liceum, do którego uczęszczało czterech uczniów.

⁴⁵ Połączenie nauki stacjonarnej i zdalnej przez Internet. Polega na organizowaniu nauki w szkole tak, aby nie przebywało w niej więcej niż 50 proc. uczniów, natomiast drugie 50 proc. w tym samym czasie ma zajęcia w domu.

uczniów Szkoły Branżowej, w przypadku nauki zdalnej, w okresie od 26 października do 23 stycznia i od 20 marca do 8 maja, brali w niej udział, a w przypadku nauki prowadzonej od 15 lutego do 27 lutego w sposób hybrydowy 11 brało udział w zajęciach na terenie szkoły, a pięciu z miejsca zamieszkania, w sposób zdalny.

W roku szkolnym 2021/2022, w przypadku nauczania zdalnego⁴⁶ brali w nim udział wszyscy uczniowie Liceum, tj. 42 osoby, a w sytuacji nauczania prowadzonego w sposób hybrydowy⁴⁷ 32 uczniów pozostawało na terenie szkoły, a 10 w miejscu zamieszkania. W Technikum w zdalnym nauczaniu⁴⁸ uczestniczyli wszyscy uczniowie tj. 41 osób, a w przypadku nauczania hybrydowego⁴⁹ od 28 do 36 uczniów pozostawało na terenie szkoły, a od 5 do 13 uczniów w miejscu zamieszkania. W Szkole Branżowej wszyscy z 16 uczniów brali udział w nauczaniu zdalnym⁵⁰, a w nauczaniu prowadzonym w sposób hybrydowy⁵¹ 10 pozostawało w szkole, a sześciu w miejscu zamieszkania.

(akta kontroli tom II str. 201-203)

W okresie objętym kontrolą od 1 do 23 nauczycieli przebywało na kwarantannie. Dyrektor wyjaśniła, że nieobecność nauczycieli nie zakłóciła prowadzenia zajęć, bowiem w większości były to nieobecności jedno lub dwudniowe w poszczególnych tygodniach. Ponadto nauczyciele nieobecni z powodu kwarantanny pracowali zdalnie, co nie zakłócało ciągłości pracy. Za nieobecnych nauczycieli zostały ustalone zastępstwa.

(akta kontroli tom II str. 201-203; tom III str. 211)

2.3. Obowiązujące w Ośrodku, w okresie objętym kontrolą, zasady dokonywania wielospecjalistycznych ocen poziomu funkcjonowania uczniów (tj. WOPFU) posiadających orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego oraz opracowywania dla tych uczniów indywidualnych programów edukacyjno-terapeutycznych (tj. IPET) określone zostały w załączniku nr 1 do Procedury organizowania i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w Ośrodku, wprowadzonej zarządzeniem Dyrektora Ośrodka nr 17/2019 z dnia 2 grudnia 2019 r. Wskazano w nich m.in., że zespół, który jest odpowiedzialny za planowanie pracy dla ucznia posiadającego orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego tworzą: nauczyciele, wychowawcy grup wychowawczych, specjaliści (psycholog, pedagog, logopeda, doradca zawodowy) prowadzący zajęcia z uczniem. Pracę zespołu koordynuje wychowawca albo wyznaczony przez dyrektora nauczyciel lub specjalista prowadzący zajęcia z uczniem. Do zadań zespołu należało m.in. opracowanie IPET, dokonywanie okresowej WOPFU (minimum dwa razy w roku), dokonywanie oceny efektywności opracowanego i wdrożonego IPET i dokonywanie, w miarę potrzeb, jego modyfikacji, planowanie udzielania uczniowi pomocy psychologiczno-pedagogicznej (określanie jej formy, okresu trwania i wymiaru). Dokumenty poszczególnych nauczycieli i specjalistów dostarczane miały być do wychowawcy na siedem dni przed terminem wyznaczonego spotkania z rodzicami ucznia i/lub uczniem oraz zespołem.

(akta kontroli tom III str. 133)

Przeprowadzone przez Biegłą powołaną przez NIK⁵² badania dotyczące dokumentacji 30 uczniów szkół Ośrodka⁵³ wykazały, że we wszystkich tych przypadkach w opracowanych dla ww. uczniów IPET-ach zarówno cele edukacyjne, jak i terapeutyczne określano adekwatnie do potrzeb ucznia. Wskazane w IPET

⁴⁶ Od 20 grudnia do 8 stycznia i od 14 lutego do 19 lutego.

⁴⁷ Od 1 listopada do 7 listopada i od 23 stycznia do 28 stycznia.

⁴⁸ Od 20 grudnia do 8 stycznia i od 14 lutego do 19 lutego.

⁴⁹ Od 22 września do 24 września i od 1 listopada do 7 listopada, od 5 grudnia do 12 grudnia, od 23 stycznia do 28 stycznia.

⁵⁰ Od 20 grudnia do 8 stycznia i od 14 lutego do 19 lutego.

⁵¹ Od 1 listopada do 7 listopada.

⁵² Postanowienie o powołaniu biegłego z dnia 18 lutego 2022 r. (znak: LPO.4040.006.2021).

⁵³ Badaniem objęto dokumentację 12 uczniów z trzech oddziałów z Liceum; 13 uczniów z trzech oddziałów z Technikum oraz pięciu uczniów z jednego oddziału Szkoły Branżowej.

dostosowania do wymagań edukacyjnych były zgodne z potrzebami uczniów, określonymi w wydanych dla nich orzeczeniach o potrzebie kształcenia specjalnego. Adekwatnie zostały wskazane metody i formy pracy na poszczególnych przedmiotach, treści nauczania i metody pracy z uczniem były dostosowane do jego potrzeb. Wskazane formy pomocy były zgodne z zaleceniami zawartymi w orzeczeniu, a sposób udzielania pomocy był zgodny z potrzebami ucznia. Określono adekwatne działania wspierające rodziców ucznia i zakres współpracy nauczycieli i specjalistów z rodzicami ucznia w realizacji zadań. Każdemu uczniowi przydzielono zajęcia o charakterze rewalidacyjnym, na które składały się zajęcia z polskiego języka migowego, zajęcia komunikacyjne, zajęcia rewalidacyjne, zajęcia logopedyczne.

(akta kontroli tom III str. 142-191, 206)

Wyniki badania przez Biegłą wykazały jednak, że w przypadku trzech uczennic z klasy 3b Liceum w IPET-ach nie uwzględniono części zajęć wyrównawczych wskazanych w orzeczeniach o potrzebie kształcenia specjalnego. I tak: jednej uczennicy nie przydzielono zajęć wyrównawczych z języka polskiego, kolejnej przydzielono tylko zajęcia wyrównawcze z matematyki, choć w orzeczeniu było wskazanie o zajęciach wyrównawczych z przedmiotów ścisłych, a następnej nie przydzielono zajęć wyrównawczych z języka angielskiego.

(akta kontroli tom III str. 160-167)

Dyrektor wyjaśniła, że zawarte w orzeczeniu wskazanie o realizacji zajęć wyrównawczych odpowiednio z języka angielskiego, polskiego i przedmiotów ścisłych było uwzględnione w procesie nauczania w OSWG. Język angielski w klasie 3b realizowany był w liczbie 5 godzin lekcyjnych tygodniowo, czyli o 2 godziny lekcyjne więcej niż w szkołach ogólnodostępnych (są to dodatkowo dwie godziny na naukę drugiego języka obcego, przeznaczone w OSWG na naukę języka angielskiego). W ocenie nauczyciela przedmiotu nie wystąpiła potrzeba organizacji zajęć dydaktyczno-wyrównawczych z języka polskiego. Klasa licealna ma także jedną godzinę kreatywnej matematyki, która wspomaga opanowanie materiału, co jest kluczowe w perspektywie zdawania obowiązkowego egzaminu maturalnego z matematyki. Ponadto zapisy w orzeczeniach uczennic zawierają wskazania do realizacji zajęć dydaktyczno-wyrównawczych "w zależności od potrzeb" i "z tych przedmiotów lub partii materiału, w których występują trudności". W żadnym ze wskazanych przedmiotów nie pojawiły się trudności wymagające dodatkowej pracy z uczennicami, poza godzinami przeznaczonymi na realizację danego przedmiotu.

(akta kontroli tom III str. 202-203)

Biegła zwróciła uwagę na fakt, że we wszystkich zbadanych IPETA-ach nie zamieszczano informacji dotyczących zakresu współdziałania z poradniami psychologiczno-pedagogicznymi, w tym specjalistycznymi, jak również współdziałania z placówkami doskonalenia nauczycieli, a także nie określano zakresu współdziałania z organizacjami pozarządowymi oraz innymi instytucjami działającymi na rzecz rodziny, dzieci i młodzieży, tj. danych o których mowa w § 6 pkt 1 ppkt 4 rozporządzenia MEN w sprawie warunków organizowania kształcenia. Zgodnie z tym uregulowaniem IPET określa „działania wspierające rodziców ucznia oraz – w zależności od potrzeb – zakres współdziałania z poradniami psychologiczno-pedagogicznymi, w tym poradniami specjalistycznymi, placówkami doskonalenia nauczycieli, organizacjami pozarządowymi, innymi instytucjami oraz podmiotami działającymi na rzecz rodziny, dzieci i młodzieży, a w przypadku szkół i oddziałów, o których mowa w § 2 ust. 1 pkt 1 lit. a-c, pkt 2, 3 i pkt 4 lit. a-c ww. rozporządzenia, również ze specjalnymi ośrodkami szkolno-wychowawczymi, młodzieżowymi ośrodkami wychowawczymi i młodzieżowymi ośrodkami socjoterapii”. W ocenie Biegłej, jeżeli taka współpraca nie była konieczna, to powinno to być wskazane.

(akta kontroli tom III str. 143-191, 195-196, 206)

Dyrektor wyjaśniła, że brak uwzględnienia w IPET-ach zapisów dotyczących współpracy z poradniami i instytucjami wynika z faktu, że stanowią one jedną ze statutowych działalności Ośrodka określoną w § 36 Statutu OSWG. Zapis w Statucie określa zakres współpracy z poradniami psychologiczno-pedagogicznymi. W związku z faktem, że zalecenia z orzeczeń były realizowane na terenie placówki, nie było konieczności realizacji zajęć wspierających na terenie poradni. Z bieżącej praktyki wynika, że uczeń otrzymuje w Ośrodku adekwatne do potrzeb wsparcie w funkcjonowaniu. Ponadto kadra Ośrodka w swoich kompetencjach posiada umiejętności wsparcia ucznia głuchego/słabosłyszącego i jego rodzica, w związku z czym w IPET nie zamieszczono informacji o podejmowaniu współpracy z placówkami doskonalenia nauczycieli, organizacjami pozarządowymi, oraz innymi instytucjami, podmiotami działającymi na ich rzecz. Niezależnie od zapisów w IPET Ośrodek na bieżąco współpracuje z tymi podmiotami, tak by zapewnić uczniom warunki do rozwoju.

(akta kontroli tom III str. 151)

W odniesieniu do wyjaśnień Dyrektor Ośrodka NIK zauważa, że w przypadku braku potrzeby współpracy z innymi podmiotami przy udzielaniu wsparcia rodzicom i uczniom w IPET, dla kompletności tego dokumentu, powinny zostać zamieszczone stosowne informacje w tej sprawie.

Sporządzana w Ośrodku dokumentacja z przeprowadzanych analiz efektywności realizacji IPET obejmowała okresowe WOPFU, przeprowadzane dla każdego ucznia dwa razy do roku, zgodnie z postanowieniami § 6 ust. 9 rozporządzenia MEN w sprawie warunków organizowania kształcenia. W skład ww. WOPFU wchodziły każdorazowo diagnozy zawierające informacje m.in. o mocnych i słabych stronach uczniów, metodach i formach prowadzonej z nimi pracy. Diagnozy opracowywali poszczególni nauczyciele zajęć przedmiotowych oraz inni pracownicy pedagogiczni prowadzący zajęcia z uczniem.

(akta kontroli tom III str. 313)

O zebraniach z rodzicami, podczas których odbywały się zespoły do spraw IPET i na których omawiano postępy uczniów rodzice byli informowani pisemnie. Uczniowie każdorazowo otrzymywali kartki z informacją o zebraniu, które zabierali do domu.

(akta kontroli tom III str. 78-81)

Dyrektor wyjaśniła, że to rozwiązanie zostało wprowadzone z uwagi na fakt, że większość uczniów Ośrodka pochodzi z różnych rejonów Polski, np. Białegostoku czy Łodzi. Ta forma przekazywania informacji sprawdza się od lat bowiem uczniowie na weekendy wracają do domów rodzinnych i przekazują tę informację, a trzeba mieć na uwadze, że nie każdy z rodziców korzysta z poczty email i dziennika elektronicznego. Stały kontakt z wychowawcą to też dodatkowa forma przypominania rodzicom o planowanym zebraniu. W przypadku, gdy zebrania odbywały się on-line, w dobie pandemii COVID-19, o terminie zebrania informował wychowawca klasy – wysyłając informacje przez dziennik elektroniczny lub informował o tym rodziców w sposób z nimi ustalony np. wysyłając sms, vloga przez WhatsApp, telefonicznie.

(akta kontroli tom III str. 49)

Wyniki badania, przeprowadzonego przez biegłą powołaną przez NIK, sporządzonej w Ośrodku dokumentacji w ww. zakresie w odniesieniu do ww. 30 uczniów wykazały, m.in., że w WOPFU sporządzonych dla poszczególnych uczniów, uwzględniano indywidualne i rozwojowe potrzeby, a także ich mocne strony, predyspozycje, zainteresowania i uzdolnienia. Jednak żadna z opracowanych, w ramach WOPFU, analiz przedmiotowych, nie zawierała informacji w sprawie ewentualnych przyczyn niepowodzeń edukacyjnych uczniów, przez co nie miała wymiaru kontekstowego, który mógłby mieć szczególne znaczenie dla zrozumienia trudności ucznia i planowania prawidłowych działań wspierających.

(akta kontroli tom III str. 144-191, 195, 332-339)

Dyrektor wyjaśniła, że informacje zawarte w dokumentacji WOPFU były przedstawiane uczniowi i rodzicowi. Zamieszczanie w nich informacji dotyczących przyczyn niepowodzeń edukacyjnych ucznia mogłoby mieć negatywny wpływ na motywację ucznia, gdyż np. konfrontowałoby go z jego brakami, których nie jest w stanie wyrównać. Podstawową przyczyną trudności ucznia jest głuchota i posiadany potencjał intelektualny, co przekłada się m.in. na braki w kompetencjach w zakresie znajomości języka polskiego. Głuchota i możliwości poznawcze to kwestie osobowe, wrodzone, niezależne od ucznia. Podkreślanie trwałych deficytów każdorazowo w dokumentach przedstawianych uczniowi i rodzicom uważamy za stygmatyzowanie.

(akta kontroli tom III str. 200)

W odniesieniu do ww. argumentów przywołanych przez Dyrektora Ośrodka, NIK wskazuje, że zgodnie z uregulowaniami prawnymi określającymi wymagania stawiane WOPFU, wskazane wyżej informacje są ważnym elementem, który powinien być uwzględniany przy dokonywaniu takich ocen. Ponadto brak informacji w tej sprawie powoduje, że sporządzana w ramach WOPFU dokumentacja nie odzwierciedla stanu faktycznego. W ocenie NIK podniesione przez Dyrektora Ośrodka problemy można zminimalizować poprzez odpowiednie (wyważone) redagowanie zapisów dotyczących tego zagadnienia.

W oparciu o wyniki badania dokumentacji Biegła wskazała ponadto, że zapisy w części diagnoz przedmiotowych, opracowanych dla poszczególnych uczniów odnośnie dostosowania do potrzeb form i metod pracy z uczniami, były formułowane w sposób lakoniczny i mało uszczegółowiony, z uwagi np. na brak wskazania konkretnych metod i form stosowanych wobec uczniów (w poszczególnych latach szkolnych objętych kontrolą mało uszczegółowione zapisy znalazły się w części diagnoz przedmiotowych opracowanych odpowiednio dla siedmiu⁵⁴, 11⁵⁵ oraz 12 uczniów⁵⁶). Podniosła również, że w przypadku każdego z 30 uczniów, których WOPFU zostały objęte kontrolą, wystąpiły przypadki diagnoz przedmiotowych, które na przestrzeni kolejnych semestrów pozostawały niezmiennie w zakresie określenia m.in.: trudności, indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz sposobu dostosowań form i metod pracy z uczniem. Jednocześnie, pomimo że w diagnozach tych stale wykazywano utrzymywanie się tych samych trudności ucznia to nie wprowadzano żadnych zmian w zakresie form i metod pracy z wychowankiem.

(akta kontroli tom III str. 196-197)

Dyrektor wyjaśniła, że sytuacja, kiedy trudności ucznia w zapisie diagnozy pozostają niezmiennie nie jest jednoznaczna z faktem, że należy zmienić formy i metody pracy lub że są one nieskuteczne. Proces dydaktyczny i rewalidacyjny uczniów jest procesem ciągłym, stałym. Niektóre trudności uczniów będzie wykazywał prawdopodobnie przez cały okres kształcenia w szkole. Często opisane trudności w diagnozie pozostają niezmiennie, gdyż wynikają z głuchoty oraz z braków powstałych w poprzednich etapach kształcenia. Niestety głuchota uczniów ma szeroki wpływ na przyswojenie wiadomości oraz na pokonanie trudności w nauce. Z uwagi na to, że niektórzy uczniowie są bardzo wrażliwi oraz podatni na spadek motywacji do dalszej pracy, docenianie aktywności podczas lekcji pozwala na zwiększenie ich poczucia własnej wartości i zachęcanie do nauki, stąd niezmiennosc zapisów w kolejnych diagnozach. Metody i formy pracy były przez nauczycieli dobierane zgodnie z potrzebami zespołu klasowego, adekwatnie do tematu, zakresu materiału aktualnie realizowanego. Zapis w diagnozach miał naturę ogólną, informującą,

⁵⁴ W roku szkolnym 2019/2020 dotyczyło to dokumentacji sporządzonej dla trzech uczniów Technikum, czterech uczniów Szkoły Branżowej.

⁵⁵ W roku szkolnym 2020/2021 dotyczyło to dokumentacji sporządzonej dla trzech uczniów Technikum, czterech uczniów Liceum, czterech uczniów Szkoły Branżowej.

⁵⁶ W roku szkolnym 2021/2022 dotyczyło to dokumentacji sporządzonej dla dwóch uczniów Technikum, ośmiu uczniów Liceum, dwóch uczniów ze Szkoły Branżowej.

że takimi metodami pracujemy, a podawanie przykładów metod uznano za niezasadne. Kadra to surdopedagodzy, którzy realizują zadania zgodnie ze sztuką dydaktyczną. Dobierają metody zgodnie z potrzebami, na bieżąco reagując na sytuacje podczas procesu kształcenia.

(akta kontroli tom III str. 201, 203)

Biegła stwierdziła również, że w przypadku czterech diagnoz z biologii sporządzonych dla uczniów Ośrodka za semestr I oraz II roku szkolnego 2019/2020, a także dwóch diagnoz z tego samego przedmiotu za I oraz II semestr roku szkolnego 2020/2021, nie określono dostosowania form i metod pracy z uczniem. Ponadto w czterech diagnozach z geografii i trzech z bhp za I semestr roku szkolnego 2021/2022 nie zawarto określenia występujących trudności w funkcjonowaniu uczniów.

(akta kontroli tom III str. 197)

Dyrektor wyjaśniła, że w przypadku diagnoz z biologii nauczyciel przez przeoczenie nie określił form i metod pracy z uczniem. Natomiast w przypadku pozostałych diagnoz z uwagi na możliwości organizacyjne, nieobecność nauczyciela i uczniów oraz konieczność przygotowania diagnozy przed zebraniem z rodzicami nauczycielka nie chciała zbyt pochopnie wyciągać wniosków dotyczących trudności w funkcjonowaniu uczniów. Taka wczesna diagnoza mogłaby być krzywdząca dla młodzieży. W diagnozach sporządzonych po pierwszym semestrze nauki trudności w funkcjonowaniu uczniów w przypadku obu przedmiotów zostały określone.

(akta kontroli tom III str. 201-202)

W odniesieniu do wyjaśnień Dyrektor Ośrodka w tej sprawie NIK zauważa, że w przypadkach występowania przeszkód uniemożliwiających sformułowanie w diagnozach określonych ocen, powinny być one wskazane w tej dokumentacji.

Podsumowując wyniki badań dokumentacji 30 uczniów w tym zakresie Biegła wskazała m.in., że w zdecydowanej większości przypadków, w objętej kontrolą dokumentacji uczniów, znajdował się komplet diagnoz przedmiotowych i odnoszących się do zajęć rewalidacyjnych, które w większości spełniały kryteria, które są w tym zakresie stawiane. Podała jednak, że brakowało systematycznie prowadzonych działań ewaluacyjnych na podstawie analiz (diagnoz przedmiotowych) oraz działań rewalidacyjnych, które pokazałyby podstawę dokonywania modyfikacji IPET-ów. Nie było dokumentów (protokołów) z uogólnionej ewaluacji działań wspierających w odniesieniu do poszczególnych uczniów (WOPFU). Brakowało ujednoliconych, stosowanych przez wszystkich oceniających (nauczyciele przedmiotowi, terapeuci, specjaliści) kryteriów oceniania. Nie było dokumentów potwierdzających, że posiedzenia (spotkania) zespołów, do których zadań należało dokonywanie WOPFU i sporządzanie IPET, w ogóle się odbywały.

(akta kontroli tom III str. 195-196)

Dyrektor wyjaśniła, że efektywność rozwiązań zaproponowanych w IPET była przedstawiona w aneksie do IPET. Ponadto do aneksu po każdym semestrze tworzona była aktualizacja WOPFU. Metody i formy pracy z uczniem niesłyszącym i słabosłyszącym wynikały z faktu, że Ośrodek jest placówką specjalną, przygotowaną do pracy z uczniami z uszkodzonym słuchem. Na tej podstawie w aneksach do IPET dostosowywane były formy udzielanej pomocy i czas jej trwania, tak aby odpowiadały zmieniającym się potrzebom ucznia, a tym samym stale była monitorowana efektywność zaproponowanych rozwiązań. W diagnozach znajdowały się indywidualne programy terapii logopedycznej, określające dostosowanie form i metod pracy, a także diagnozy z PJM, określające trudności ucznia, mocne strony, predyspozycje i potrzeby rozwojowe. Praca ucznia na lekcji i ocena jego postępów w szkole prowadzona była w sposób ciągły na zajęciach – uczeń otrzymywał oceny formalnie określające poziom jego wiedzy, przygotowania do zajęć i aktywności, udzielana była mu informacja zwrotna podczas lekcji, przeprowadzane były testy,

sprawdziany umiejętności, próbne egzaminy maturalne i zawodowe. Na tej podstawie nauczyciel każdego przedmiotu, dla każdego ucznia, po każdym semestrze nauki, sporządzał aktualną diagnozę postępów ucznia – zawierającą informację o jego możliwościach, mocnych stronach, trudnościach, a także wskazania do pracy w kolejnym semestrze. Jeśli zachodziła potrzeba w pracę z uczniem angażowany był pedagog, psycholog. Małoliczne klasy, ściśle współpracujący zespół nauczycieli i wychowawców były gwarantem stałej, bieżącej wymiany informacji na temat ucznia i jego postępów. Nauczyciele wymieniali się doświadczeniami i dobrymi praktykami na co dzień. W związku z powyższym nie zachodziła potrzeba dokonywania dodatkowych udokumentowanych analiz dotyczących efektów pracy z uczniem. Wskazała również, że nie sporządzano protokołów z posiedzeń zespołów ds. IPET. Wychowawca klasy dokonywał zapisu natury ogólnej w dzienniku, odnotowując realizację tego zespołu podczas zebrań z rodzicami we wrześniu i po pierwszym semestrze nauki. Każdy IPET jak również WOPFU każdorazowo opatrzone były podpisem rodzica i ucznia, co potwierdza fakt przedstawienia zapisów tam zawartych i zapoznanie się przez nich z treścią powyższych dokumentów”.

(akta kontroli tom III str. 50-51, 212, 235-236)

W ocenie NIK, wskazany w ww. wyjaśnieniach Dyrektor Ośrodka tryb postępowania w tej sprawie nie tłumaczy przyczyn zaniechania sporządzania protokołów z posiedzeń ww. zespołów w przedmiotowych sprawach.

W wyniku przeprowadzonej w dniu 25 marca 2022 r. obserwacji (w formie zdalnej) lekcji z geografii dla klasy 2b, Biegła stwierdziła, że obserwowana lekcja przebiegała poprawnie pod względem prowadzenia procesu edukacyjnego, realizacji założonych celów, a nauczyciel stosował się do zaleceń zawartych w orzeczeniach o potrzebie kształcenia specjalnego. Sala, w której prowadzono zajęcia była zorganizowana w sposób umożliwiający uczniom pełną obserwację nauczyciela (możliwość czytania z ust).

(akta kontroli tom III str.193-194,196)

Przeprowadzone przez kontrolera NIK w dniu 8 marca 2022 r. oględziny pięciu sal lekcyjnych⁵⁷, pod względem dostosowania warunków do możliwości uczniów niesłyszących i słabosłyszących wykazały, że w pomieszczeniach tych nie zastosowano rozwiązań ograniczających zbędny szum i hałas takich jak wykładziny podłogowe, zasłony pluszowe. W salach znajdowały się natomiast tablice korkowe, krzesła podklejone filcem, a w oknach zainstalowano rolety. Ławki w salach ustawione były w tzw. „podkowę” bądź „literę L”. Miejsce przeznaczone dla nauczyciela umożliwiało uczniom widoczność jego ust podczas prowadzenia zajęć. W przypadku sali, w której prowadzono zajęcia z informatyki oraz programowania aplikacji internetowych stwierdzono, że stanowiska komputerowe ustawiono przodem do ściany. Uczniowie pracujący przy komputerach zwróceni byli tyłem do nauczyciela prowadzącego zajęcia, co powodowało, że nie widzieli go podczas wykonywanych prac na komputerach.

(akta kontroli tom II str. 204-224)

Biorąca udział w oględzinach, Wicedyrektor Pani Agata Czernicka oświadczyła, że brak wykładzin, a także zasłon, które wygłuszałyby zbędny szum i hałas w klasie podyktowany był względami higienicznymi, sanitarnymi, a także utrzymaniem czystości w klasach. Do OSWG uczęszcza młodzież od 15 roku życia, która jest komunikatywna pod kątem PJM, SJM bądź języka polskiego fonicznego, dlatego nie było konieczne stosowanie wykładzin bądź zasłon wyciszających. Wskazała ponadto, że w przypadku sali, w której prowadzone były zajęcia z informatyki, podczas wprowadzania treści teoretycznych uczniowie są zwróceni w kierunku nauczyciela.

⁵⁷ W salach lekcyjnych objętych oględzinami prowadzono zajęcia z: języka polskiego, języka angielskiego, matematyki, informatyczno-poligraficzne, teorii gastronomii.

Wykorzystywana jest przy tym tablica multimedialna, która znajduje się na wprost uczniów. Przy wykonywaniu ćwiczeń praktycznych uczniowie odwracają się w stronę komputerów. Jeśli zachodzi potrzeba zapisania notatki w zeszytach, to jest ona wyświetlana nad stanowiskami komputerowymi. Podczas zajęć praktycznych nauczyciel znajduje się przy stanowiskach komputerowych uczniów.

(akta kontroli tom II str. 205, 222-224)

Przeprowadzone przez kontrolera NIK w dniu 8 marca 2022 r. oględziny pomieszczeń gabinetu logopedycznego oraz biblioteki wykazały, że w gabinecie logopedycznym wszystkie ściany zostały wyciszone podkładami z gąbki, w oknach zamocowano rolety, przywieszono lustro, pomocne przy ćwiczeniach logopedycznych, a w gabinecie znajdowały się dwa stanowiska (jedno dla logopedy, drugie dla ucznia). Biblioteka wyposażona była w cztery stanowiska komputerowe, do korzystania z elektronicznego katalogu zbiorów bibliotecznych, posiadała własną stronę internetową z bazą informacyjną dla niesłyszących uczniów i ich rodziców. Księgozbiór zawierał pozycje dotyczące języka migowego, w tym lektorat z języka migowego, a także surdotekę. Wprowadzono także oznaczenia poziomu trudności językowych książek. W bibliotece nie było książek w wersji multimedialnej, których formą komunikacji był PJM lub SJM.

(akta kontroli tom II str. 205, 210-213, 216)

Wicedyrektor Pani Agata Czernicka oświadczyła, że na rynku nie są dostępne, dla szkół ponadpodstawowych, książki w wersji multimedialnej, które wykorzystują PJM lub SJM, jako formę komunikacji. Ponadto wskazała, że w bibliotece funkcjonuje autorski system oznaczania książek, który został wprowadzony w celu ułatwienia głuchym czytelnikom samodzielnych wyborów czytelniczych. Jest on realizowany w ramach projektu czytelniczego *Książka łatwa czy trudna*, w którym uczniowie podejmują próby selekcjonowania literatury pięknej według poziomu trudności językowej (autorski podział na cztery kategorie: łatwa, średnia, trudna i bardzo trudna), a każda z tych kategorii ma swój kolor naklejony na grzbiet książki, co ma ułatwić czytelnikowi jej wybór. Kolory zostały ustalone z uczniami - obecnie absolwentami. Selekcja książek, głównie nowych, robiona była razem z uczniami, a także na podstawie długoletniego doświadczenia nauczyciela biblioteki. Uczniowie byli informowani na bieżąco o nowościach i przed opracowaniem rzeczowym (przed obłożeniem i naklejeniem kodów) kupionych książek proszeni o zapoznanie się z nimi i podanie wstępnej oceny poziomu trudności językowej. Zwykle wstępna ocena pokrywała się potem z opinią uczniów zwracających przeczytaną książkę, którzy byli pytani, czy oznaczenie było prawidłowe. Głównym celem tego systemu było uczenie uczniów samodzielności w szukaniu książki dla siebie. Nie są oznaczane książki popularnonaukowe, podręczniki, słowniki, atlasy i poezja.

(akta kontroli tom II str. 205)

W latach szkolnych 2019/2020-2021/2022 Mazowiecki Kurator Oświaty przeprowadził w OSWG, dwie kontrole⁵⁸ w wyniku których nie wydał żadnych zaleceń pokontrolnych. Organ prowadzący, tj. m.st. Warszawa, przeprowadził w tym okresie dwie kontrole w formie wizyty i przeglądu⁵⁹, w wyniku których również nie sformułował zaleceń.

(akta kontroli tom II str. 230-242)

⁵⁸ Przedmiotem kontroli przeprowadzonej w dniu 13 grudnia 2019 r. była zgodność oferty kształcenia zawodowego z nową klasyfikacją zawodów szkolnictwa branżowego. Kontrola przeprowadzona w dniu 14 lutego 2020 r. dotyczyła natomiast realizacji obowiązków określonych w § 7 ust. 1 pkt 1 i pkt 3 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 19 sierpnia 2019 r. w sprawie trybu dokonywania oceny pracy nauczycieli, w tym nauczycieli zajmujących stanowiska kierownicze, szczegółowego zakresu informacji zawartych w karcie oceny pracy nauczycieli, składu i sposobu powoływania zespołu oceniającego oraz szczegółowego trybu postępowania odwoławczego (Dz.U. z 2019 r. poz. 1625).

⁵⁹ Wizyta przeprowadzona w dniu 5 listopada 2019 r. dotyczyła zagadnień o których mowa w art. 10 ust. 1 pkt 1 oraz art. 57 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe oraz rozporządzenia Ministerstwa Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r., w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach. Przedmiotem przeglądu przeprowadzonego w dniu 8 stycznia 2020 r., z związku z wnioskiem dyrektora szkoły o ocenę pracy, była dokumentacja dotycząca funkcjonowania Ośrodka i warunki pracy w tej jednostce.

Mazowiecki Kurator Oświaty poinformował kontrolera NIK, że w ramach sprawowanego nadzoru nad realizacją zadań w zakresie zapewnienia właściwych warunków dla nauczania przez Ośrodek osób niesłyszących i słabosłyszących przeprowadzał kontrole w tej jednostce, opiniował arkusze organizacyjne szkół Ośrodka, prowadził narady z dyrektorami podległych szkół i placówek przed rozpoczęciem roku szkolnego, w których uczestniczył dyrektor Ośrodka.

(akta kontroli tom III str. 99-100)

Zastępca Dyrektora Biura Edukacji, z upoważnienia Prezydenta m.st. Warszawy, poinformował kontrolera NIK, że m.st. Warszawa (jako organ prowadzący Ośrodek) sprawuje nadzór nad jego działalnością m.in. poprzez: zatwierdzanie arkuszy organizacyjnych, w tym w zakresie struktury oddziałów szkolnych; analizowanie realizacji zaleceń kontroli zewnętrznych; zabezpieczanie środków finansowych placówki umożliwiających realizację zadań statutowych, dokonywanie analizy funkcjonowania Ośrodka w ramach kontroli zarządczej. Podał, że w latach 2019-2022 organ prowadzący nie stwierdził rażących nieprawidłowości w funkcjonowaniu Ośrodka. Wskazał ponadto, że w 2015 r. budynek szkoły oraz boiska szkolne wraz z infrastrukturą sportową były w pełni zmodernizowane i dostosowane do przepisów zapewniających bezpieczeństwo osób w nim przebywających. W 2018 r. z budżetu m.st. Warszawy sfinansowano wymianę podłogi w sali gimnastycznej. W 2019 r. przeprowadzono remont mieszkania treningowego włączonego do powierzchni szkolnej w wyniku zmiany sposobu użytkowania lokalu mieszkalnego znajdującego się na terenie Ośrodka. W 2020 r. przeprowadzono modernizację pomieszczeń kuchni i jadalni wraz z wymianą instalacji, glazury i wyposażenia. Z uwagi na ograniczone zasoby finansowe nie przyznano na 2022 r. środków na remont łazienek i siedziby Internatu, o co wnioskowała Dyrektor Ośrodka.

(akta kontroli tom III str. 303-309)

2.4. Odsetek uczniów, którzy w latach 2009/2010-2020/2021, przystąpili do egzaminu maturalnego bądź zawodowego w poszczególnych szkołach Ośrodka, kształtował się następująco⁶⁰:

- ✓ Liceum (dane za lata szkolne 2014/2015-2020/2021⁶¹) - do matury ustnej⁶² i pisemnej z języka polskiego⁶³, jak również do egzaminu maturalnego z matematyki i języka obcego (w części pisemnej)⁶⁴ przystępowało 100%, uczniów uprawnionych do zdawania egzaminu, z wyłączeniem roku szkolnego 2020/2021, w którym do matury z tych przedmiotów na poziomie podstawowym przystąpiło 87,5% uczniów uprawnionych;
- ✓ Technikum (dane za lata szkolne 2015/2016-2020/2021⁶⁵) - do matury ustnej⁶⁶ i pisemnej z języka polskiego⁶⁷ oraz do egzaminu z matematyki i języka obcego (w części pisemnej) przystępowało w poszczególnych latach szkolnych 100% uczniów uprawnionych do zdawania egzaminu, z wyłączeniem roku szkolnego 2017/2018, w którym do matury ustnej z języka polskiego przystąpiło 86% uprawnionych oraz roku szkolnego 2019/2020, w którym do egzaminu z języka polskiego na poziomie rozszerzonym przystąpiło 50% uprawnionych, natomiast do egzaminów zawodowych, w części pisemnej i praktycznej, przystępowało w tym okresie od 71% do 100% uprawnionych;

⁶⁰ Bez uwzględnienia danych dotyczących egzaminów poprawkowych przeprowadzanych w sierpniu.

⁶¹ W latach szkolnych 2009/2010-2013/2014 w strukturach Ośrodka nie funkcjonowało Liceum Ogólnokształcące. Pierwsi uczniowie Liceum zdawali egzaminy maturalne w maju 2015 r.

⁶² W latach szkolnych 2019/2020-2020/2021 uczniowie ze względu na pandemię COVID-19 byli zwolnieni z egzaminu ustnego.

⁶³ W części ustnej egzaminu z języka polskiego wszyscy uczniowie zdawali go z wykorzystaniem PJM.

⁶⁴ Z ustnego egzaminu z języka obcego uczniowie byli zwolnieni, natomiast jedna osoba słabosłysząca, która w roku 2016/2017 przystąpiła do egzaminu na poziomie podstawowym uzyskała wynik 23%.

⁶⁵ Pierwsi maturzyści z Technikum zdawali maturę w maju 2016 r. W latach szkolnych 2009/2010-2012/2013 w strukturach Ośrodka nie funkcjonowało Technikum.

⁶⁶ W latach szkolnych 2019/2020-2020/2021 uczniowie ze względu na pandemię COVID-19 byli zwolnieni z egzaminu ustnego.

⁶⁷ W części ustnej egzaminu z języka polskiego wszyscy uczniowie zdawali go z wykorzystaniem PJM.

- ✓ Zasadnicza Szkoła Zawodowa nr 52, która następnie została przekształcona w Szkołę Branżową I Stopnia nr 52 (dane za lata szkolne 2009/2010-2017/2018⁶⁸) - do egzaminów zawodowych w części pisemnej i praktycznej przystępowało od 67% do 100% uprawnionych;
- ✓ Szkoła Policealna (dane za lata szkolne 2009/2010-2019/2020) - do egzaminów zawodowych, w części pisemnej i praktycznej przystępowało w poszczególnych latach szkolnych od 37% do 100% uprawnionych.

(akta kontroli tom II str. 244-248; tom III st. 340)

Zdawalność i wyniki uzyskane w poszczególnych szkołach Ośrodka z egzaminów maturalnych kształtowały się następująco we wskazanych wyżej latach szkolnych:

Liceum:

- ✓ z matury z języka polskiego z części ustnej zdawalność wynosiła w poszczególnych latach szkolnych od 67% do 100%, natomiast średnie wyniki egzaminu z tego przedmiotu uzyskane przez szkołę wynosiły od 39% do 67%. Z części pisemnej od 40% do 100% uczniów zdało egzamin na poziomie podstawowym, a średnie wyniki szkoły kształtowały się od 26% do 54%. Na poziomie rozszerzonym średni wynik egzaminu z tego przedmiotu wynosił od 20% do 70%;
- ✓ z matury z matematyki na poziomie podstawowym zdawalność wynosiła od 8% do 45%, a średnie wyniki szkoły kształtowały się od 13,5% do 37%, natomiast na poziomie rozszerzonym średnie wyniki wyniosły od 2% do 18%;
- ✓ z matury pisemnej z języka obcego zdawalność na poziomie podstawowym wynosiła od 44% do 92% przy średnim wyniku szkoły od 39% do 64%, natomiast w przypadku poziomu rozszerzonego średni wynik wyniósł od 18% do 72,5%.

Technikum:

- ✓ z matury z języka polskiego w części ustnej zdawalność wynosiła 100%, przy średnich wynikach szkoły - od 47% do 61,5%, natomiast z części pisemnej egzaminu od 60% do 100% uczniów zdało egzamin na poziomie podstawowym, a średnie wyniki szkoły, kształtowały się od 29% do 56%. Na poziomie rozszerzonym średni wynik wyniósł od 0% do 78%;
- ✓ z matury z matematyki na poziomie podstawowym zdawalność wynosiła od 30% do 100%, a średnie wyniki szkoły kształtowały się od 23% do 39,5%. Na poziomie rozszerzonym średnie wyniki wyniosły od 3% do 66%.
- ✓ z matury z języka obcego w części pisemnej zdawalność kształtowała się na poziomie podstawowym od 70% do 100% przy średnim wyniku szkoły od 47% do 64%. Natomiast w przypadku poziomu rozszerzonego średni wynik kształtował się od 16% do 63%.
- ✓ z egzaminów zawodowych, w części pisemnej zdawalność wynosiła od 0% do 65% przy średnim wyniku szkoły od 0% do 67%, a w części praktycznej zdawalność wyniosła od 14% do 100% przy średnim wyniku od 78% do 100%.

Zasadnicza Szkoła Zawodowa

- ✓ z egzaminów zawodowych w części pisemnej zdawalność wynosiła od 0% do 62,5% przy średnim wyniku szkoły od 0% do 63%. W części praktycznej zdawalność wyniosła od 60% do 100% przy średnim wyniku od 75% do 93%.

⁶⁸ W roku szkolnym 2018/2019 w miejsce Zasadniczej Szkoły Zawodowej powstała Szkoła Branżowa I Stopnia, w której nie było uczniów uprawnionych do zdawania egzaminów zawodowych. Do Szkoły Branżowej I Stopnia, pierwsi uczniowie zostali przyjęci w roku szkolnym 2019/2020, a z uwagi na trwający w Szkole trzyletni cykl kształcenia, pierwsze egzaminy zawodowe będą organizowane w roku szkolnym 2021/2022.

Szkoła Policealna

- ✓ z egzaminów zawodowych w części pisemnej zdawalność kształtowała się na poziomie od 7% do 100% przy średnim wyniku szkoły od 54% do 67%. W części praktycznej zdawalność wyniosła od 0% do 100% przy średnim wyniku szkoły od 0% do 95%.

(akta kontroli tom II str. 244 - 248)

Dyrektor Ośrodka wyjaśniła, że na stopień zdawalności egzaminu duży wpływ miał poziom opanowania języka polskiego przez poszczególnych uczniów, ich zdolności intelektualne i poznawcze oraz zaangażowanie w proces uczenia się. Do szkół przyjmowani byli uczniowie na różnym poziomie poznawczym, z różnymi możliwościami w zakresie operowania wiedzą, często o nieharmonijnym rozwoju, z różnym poziomem wiedzy osiągniętej na poprzednim etapie edukacyjnym. W przypadku wyników osiąganych na egzaminie ustnym z języka polskiego, sporadycznie zdarzało się (raz na kilka lat), że uczeń tego egzaminu nie zdał. Natomiast w przypadku egzaminu pisemnego uczniowie, którzy tego egzaminu nie zdają posiadają najczęściej niskie kompetencje w języku polskim, bądź nie zrozumieli pytań, tematu wypracowania i napisali pracę niezgodną z nim. Egzamin maturalny z matematyki to dla uczniów z uszkodzonym słuchem najtrudniejszy egzamin, wymaga dużej sprawności w języku polskim, ale przede wszystkim umiejętności operacyjnego, abstrakcyjnego i logicznego myślenia i znajomości treści programowych. Natomiast zdawalność języka obcego zawsze była na wysokim poziomie. Język angielski jako język pozycyjny jest łatwiej przyswajany przez ucznia głuchego/słabosłyszącego w porównaniu do języka polskiego, który ma budowę składniowo-fleksyjną. W swojej strukturze jest bliższy językowi migowemu niż język polski. Dodatkowo język angielski ma dla ucznia wartość użytkową, może się w nim komunikować praktycznie na całym świecie, co wpływa na motywację do nauki. Kolejny aspekt to dostosowanie arkuszy egzaminacyjnych do potrzeb uczniów głuchych. W przypadku egzaminów zawodowych, w warstwie językowej praktycznie nie są one dostosowane do potrzeb komunikacyjnych uczniów głuchych i słabosłyszących, co znacząco wpływa na poziom zdawalności egzaminu. Uczniowie dużo lepiej zdają część praktyczną egzaminu, która jest oparta na wykonaniu konkretnych czynności, niż część pisemną, gdzie istotna jest znajomość języka polskiego i właściwe rozumienie polecenia.

(akta kontroli tom III str. 52-53)

Dyrektor przedstawiała na zebraniach rady pedagogicznej wyniki i wnioski ze sprawowanego nadzoru pedagogicznego w danym roku szkolnym, w tym informowała o stanie realizacji podstawy programowej.

(akta kontroli tom III str. 236, 255, 298)

2.5. W Ośrodku nie były w sposób systemowy gromadzone i analizowane dane o jej absolwentach, np. w celu oceny efektywności zastosowanych wobec nich metod nauczania oraz przygotowania do samodzielnego funkcjonowania w społeczeństwie.

Dyrektor wyjaśniła, że kształcenie w Ośrodku kończą osoby pełnoletnie, które przygotowywane były do samodzielnego życia poza murami Ośrodka. W trakcie edukacji wielokrotnie podejmowane były z nimi rozmowy na temat przyszłości i życia „po szkole”. W OSWG kształciły się osoby głuche i słabosłyszące pochodzące z różnych miast Polski, a nie tylko z Mazowsza, które po zakończeniu edukacji w placówce często wracają w rodzinne strony, by tam się realizować. Ośrodek znał ich plany związane z podjęciem studiów, znalezieniem pracy, czy też założeniem rodziny. Środowisko osób głuchych i słabosłyszących to stosunkowo niewielka populacja, w której wiadomości o życiu prywatnym, w tym o dalszych losach naszych absolwentów są często publicznie znane. Ponadto absolwenci odwiedzają Ośrodek i opowiadają o swoich losach po zakończeniu kształcenia w szkole.

W związku z tym, mimo że nie były prowadzone formalne analizy losów naszych absolwentów, znane są ich dalsze wybory dotyczące drogi kształcenia czy podjęcia pracy zawodowej, które były bardzo różnorodne. Dyrektor wskazała, że wg informacji posiadanych przez tę jednostkę absolwenci szkół Ośrodka:

- ✓ zakładają i prowadzą organizacje pozarządowe, takie jak: Fundacja Akademia Młodych Głuchych, Instytut Spraw Głuchych, Deaf Respect;
- ✓ pełnią funkcje publiczne, m.in. absolwentka Ośrodka jest Przewodniczącą Polskiej Rady Języka Migowego przy Ministerstwie Rodziny i Polityki Społecznej;
- ✓ pracują w Polskim Związku Głuchych, w instytucjach kultury, takich jak np. Zachęta Narodowa Galeria Sztuki, Muzeum Sztuki Nowoczesnej, Uniwersytet Warszawski, gdzie kształcą językowo studentów Filologii Polskiego Języka Migowego;
- ✓ realizują się jako przedsiębiorcy, właściciele firm, m.in. prowadzą działalność związaną z nauczaniem polskiego języka migowego, np. Migam.pl, Edupjm, Centrum Polskiego Języka Migowego;
- ✓ zajmują się np. ratownictwem medycznym, terapią manualną, prowadzeniem gospodarstw rolnych;
- ✓ studiuje lub studiowali na uczelniach wyższych m.in. na Uniwersytecie Warszawskim, Uniwersytecie SWPS, Akademii Leona Koźmińskiego, Uniwersytecie Jagiellońskim, Uniwersytecie Warmińsko-Mazurskim, Akademii Wychowania Fizycznego, Akademii Pedagogiki Specjalnej, Akademii Sztuk Pięknych (obecnie jeden z absolwentów podjął studia doktoranckie), Polsko-Japońskiej Akademii Technik Komputerowych.

Dyrektor wyjaśniła ponadto, że na decyzję o kształceniu zawodowym uczniów mają wpływ takie czynniki jak: dostępna baza sprzętowa, zasoby kadrowe do kształcenia w określonych zawodach, zainteresowania uczniów kończących kształcenie na poziomie podstawowym/ponadgimnazjalnym, oferta dydaktyczna w innych ośrodkach w Polsce. Do kształcenia w kierunkach żywieniowych, informatycznych i poligraficznych Ośrodek ma zarówno zaplecze jak i kadre, jest to też rynek, na którym absolwenci OSWG otrzymują zatrudnienie i są zainteresowani podjęciem kształcenia w tym zawodzie. Podczas organizowanych cyklicznie dni otwartych prowadzone są rozmowy z kandydatami. Placówka posiada wiedzę, jakie jest zainteresowanie uczniów odnośnie zawodów na podstawie bieżącej pracy i rozmów z uczniami.

(akta kontroli tom II str. 459-460; tom III str. 50)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności Ośrodka w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W dziewięciu przypadkach liczebność oddziałów szkolnych, w których wśród uczniów niesłyszących i słabosłyszących byli uczniowie z niepełnosprawnościami sprzężonymi wynosiła od sześciu do ośmiu osób, tj. przekraczała maksymalny limit (pięciu uczniów) określony dla tego rodzaju sytuacji w § 6 ust. 6 pkt 9 rozporządzenia w sprawie organizacji publicznych szkół. Dotyczyło to dwóch oddziałów Liceum (jednego w roku szkolnym 2019/2020 i jednego w roku szkolnym 2021/2022), czterech oddziałów Technikum (trzech w roku szkolnym 2019/2020 i jednego w roku szkolnym 2020/2021) oraz trzech oddziałów w Szkole Branżowej (dwóch w roku szkolnym 2020/2021 i jednego w roku szkolnym 2021/2022).

(akta kontroli tom II str. 198-199; tom III str. 210-211, 220-222, 226, 230)

2. Przeprowadzone przez Biegłą powołaną przez NIK badania dokumentacji sporządzonej w Ośrodku dla 30 uczniów szkół Ośrodka, objętych kształceniem specjalnym z uwagi na ich niepełnosprawność, wykazały, że opracowywane dla nich WOPFU nie we wszystkich elementach były zgodne z przepisami prawa bądź nie

zawsze zawierały pełne i rzetelne informacje z przebiegu i efektów realizacji IPET opracowanego dla danego ucznia.

a) Biegła stwierdziła m.in., że analizy przedmiotowe opracowywane w ramach WOPFU nie zawierały wymaganych informacji, o których mowa § 6 ust. 10 pkt 3 rozporządzenia w sprawie warunków organizowania kształcenia, tj. wskazania przyczyn niepowodzeń edukacyjnych lub trudności w funkcjonowaniu ucznia, w tym barier i ograniczeń utrudniających funkcjonowanie i uczestnictwo ucznia w życiu przedszkolnym lub szkolnym.

(akta kontroli tom III str. 144-191, 195, 200)

b) Biegła stwierdziła ponadto następujące braki w dokumentacji sporządzanej w ramach opracowywania WOPFU:

- brak oceny dostosowania form i metod pracy z uczniem w czterech diagnozach z biologii, będących częścią WOPFU, sporządzonych dla uczniów Ośrodka za semestr I oraz II roku szkolnego 2019/2020, a także w dwóch diagnozach z tego samego przedmiotu za I oraz II semestr roku szkolnego 2020/2021;
- brak oceny występujących trudności w funkcjonowaniu uczniów w czterech diagnozach z geografii i trzech z bhp za I semestr roku szkolnego 2021/2022.

(akta kontroli tom III str. 197, 201-202)

3. Biegła powołana przez NIK stwierdziła również, że wybrane do kontroli IPET-y opracowane dla uczniów, których dokumentację objęto badaniami kontrolnymi, nie zawierały informacji w sprawie określenia działań wspierających uczniów i rodziców realizowanych we współpracy z poradniami psychologiczno-pedagogicznymi, placówkami doskonalenia nauczycieli, organizacjami pozarządowymi i innymi instytucjami lub podmiotami (o których mowa w § 6 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia w sprawie warunków organizowania kształcenia), bądź informacji o braku potrzeby podejmowania tego rodzaju działań.

(akta kontroli tom III str. 143-191, 195-196, 206)

4. W Ośrodku nie sporządzano dokumentów (protokołów) z posiedzeń (spotkań) zespołów do spraw opracowania IPET i WOPFU, co uniemożliwiało ustalenie, czy i kiedy odbywały się spotkania zespołu w tej sprawie oraz czy ww. dokumenty przed ich przekazaniem rodzicom i uczniom, zostały zaakceptowane przez wszystkich członków tych zespołów. W ocenie NIK niedokumentowanie prac zespołu było działaniem nierzetelnym.

(akta kontroli tom III str. 50-51, 195-196, 212, 235-236)

OCENA CZĄSTKOWA

W Ośrodku realizacja procesu kształcenia młodzieży z wadą słuchu była dostosowana do jej potrzeb. Każdemu uczniowi zapewniono zajęcia o charakterze rewalidacyjnym, w tym zajęcia z polskiego języka migowego, zajęcia rewalidacyjne, komunikacyjne i logopedyczne. Zajęcia dydaktyczne prowadzone dla uczniów z wadą słuchu przebiegały poprawnie pod względem prowadzenia procesu edukacyjnego. Stwierdzone przez NIK nieprawidłowości w tym zakresie dotyczyły w szczególności: dziewięciu przypadków przekroczenia maksymalnej liczebności oddziałów szkolnych, w których uczyły się osoby z niepełnosprawnościami sprzężonymi; wskazanych przez Biegłą powołaną przez NIK różnego rodzaju braków w dokumentacji sporządzanej w ramach przeprowadzania okresowych WOPFU oraz nie sporządzania dokumentacji ze spotkań zespołów zajmujących się opracowywaniem IPET i WOPFU.

IV. Wnioski

Wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, wnosi o:

- 1) zapewnienie realizacji zajęć w oddziałach szkolnych o liczebności adekwatnej do niepełnosprawności uczniów;

- 2) uwzględnianie w dokumentacji opracowywanej w ramach okresowych WOPFU wszystkich wymaganych informacji niezbędnych do oceny przebiegu i efektywności działań podejmowanych na rzecz uczniów w ramach realizacji IPET, w tym m.in.:
  - wskazywanie przyczyn niepowodzeń edukacyjnych lub trudności w funkcjonowaniu ucznia;
  - dokonywanie oceny dostosowania form i metod pracy z uczniem;
- 3) zamieszczanie, w opracowywanych IPET, informacji o działaniach wspierających uczniów i rodziców, które będą realizowane we współpracy z innymi podmiotami i instytucjami, bądź informacji o braku potrzeby prowadzenia tego rodzaju działań;
- 4) sporządzanie protokołów ze spotkań zespołów zajmujących się opracowaniem IPET i WOPFU.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK, kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Warszawie. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Warszawa, 6 maja 2022 r.

Kontroler
Marta Pietruszewska
specjalista kontroli państwowej

.....
podpis

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Warszawie

DYREKTOR
Delegatury Najwyższej Izby Kontroli
w Warszawie
z up.
Wiesława Bronisz
p.o. Wicedyrektora
.....
podpis